

Ob tridesetletnici osvoboditve kličemo republiki
Sloveniji in Jugoslaviji — ŠE NA MNOGA LETA,
vsem delavcem in študentom pa ob 1. MAJU
želimo kar največ dobrote, ki se ji pravi SVOBODA!

K

A

T

E

D

R

A®

Zveza komunistov in novi zakon

Komite konference ZKS visokošolskih zavodov Maribor je sklical razširjeno sejo konference ZKS 3. aprila, kjer je bila obravnavana usklajenost samoupravnih normativnih aktov z ustavo in z zakonom o visokem šolstvu. Sprejeli pa so tudi delovni načrt konference in komiteja ZK VZM za obdobje marec-oktober 1975.

O usklajenosti samoupravnih normativnih aktov z ustavo in zakonom o visokem šolstvu je spregovoril tajnik Združenja MVZ tov. Leskovar, ki je dejal, da je združeno delo edini smoter, vzgojno-izobraževalno organizacijo pa upravljajo delavci skupaj s študenti-subjekti. Nakazal je, da je pravica, prav tako pa tudi dolžnost, organizirati temeljne organizacije združenega dela. Poudaril je tudi, da mora biti visoko in višje šolstvo tesno povezano z drugimi organizacijami ZD. Naloga ZK pa je, da morajo vzpodbujati k' povezovanju. Nakazane so bile nekatere napake okrog nesklepčnosti sej organov. Pomembnost združevanja visokega šolstva v univerzo pa trenutno sovпада z naprežanjem mariborskega visokega šolstva. Univerza naj postane mesto dogovarjanja in iskanja skupnih interesov. Organi univerze pa naj bi imeli vlogo koordinatorja. Izrečena je bila tudi samokritika, ker smo prišli šele sedaj do zakona o visokem šolstvu, za kar pa smo bili mi vsi v enaki meri krivi. Družbenopolitične organizacije morajo biti idejno in akcijsko prisotne v visokem šolstvu na področju samoupravljanja.

V nadaljevanju seje so sekretarji osnovnih organizacij ZK posameznih visokošolskih zavodov podali poročila in nakazali smernice za nadaljnje delo okrog priprave in sprejema zakona in statuta na posameznih visokošolskih zavodih. Na VEKŠ so ustanovili poseben organ, ki dela na sprejemanju statuta v katerega pa so enakopravno vključeni, kot subjekti – samoupravljalci tudi študentje. Na VTŠ delo še ni zaživelo, vendar pa se komunisti obvezujejo, da bodo stvari stekle. Na VPŠ je študijski proces tako enovit, da odklanja organiziranje TOZD. Posodobiti hočejo edukativni proces, kar je zelo pohvalno. Komisija za pripravo predloga statuta pa že dela. Ustanovili naj bi tudi kolegijski poslovodni organ šole. Na PA s COO ZK zaveda svoje naloge in sekretar je povedal, da se bo poprijelo zlasti pri sprejemanju novega statuta šole.

Za sekretarji posameznih šol je povzel besedo tudi Zvone Cajniko, sekretar komiteja konference ZKS VZM, ki je osvetlil nekatera vsebinska vprašanja, hkrati pa je nakazal in opredelil vlogo družbenopolitičnih organizacij pri delu VZ. Omenil je tudi odgovornost organov in samoupravnih mehanizmov ter tudi posameznikov, ki ne opravljajo zadovoljivo svojih funkcij, ali pa jih sploh ne opravljajo. „Treba bo mobilizirati komuniste, ali pa jih zlasti pri poenotenju stališč in takoj iti v akcijo, kajti drugače bo prepozno in bomo ostali brez tretjega partnerja – brez študentov,“ je zaključil tov. Cajniko.

V nadaljevanju je o usklajenosti samoupravnih normativnih aktov z ustavo in z zakonom o visokem šolstvu spregovorili tudi direktor VPŠ Šime Ivajniko. Nakazal je nekaj smernic o delu univerze in o reševanju priprav statutov. Dejal je, da bo v teh dneh sestavljen osnutek statuta, ki pa ne bo smel biti shema, po kateri naj bi nastajali vsi ostali statuti na šolah, ampak naj bi služil kot temelj za iskanje svojih specifičnosti.

Tov. Bračič se je v svojem izvajanju omejil na marksizem kot edino izhodišče visokošolske dejavnosti. Poudaril pa je tudi, da je treba pri razpravah imeti pred seboj dejstvo, da se je treba enakopravno vključevati v ZD. „Učni kadri in kadrovanje le-teh pa mora biti usmerjeno in vodeno“ je zaključil tov. Bračič, predstojnik VZM. Milan Kerkez, pomočnik sekretarja komiteja konference ZKS VZM je obrazložil delovni načrt konference in komiteja ZK VZM za obdobje marec-oktober 1975, ki je bil sprejet.

Darko Koren

Sestanek študentov - komunistov

V začetku meseca aprila je bil redni sestanek študentskega aktiva ZK VEKŠ, Udeležba članov je bila dobra, kar kaže na to, da je med študenti komunisti prisoten interes za delo in aktualna dogajanja v naši družbi.

Eno izmed osnovnih vodil vsakega komuniste mora biti marksistična misel. Zato se je študentski aktiv odločil, da bo

ustanovil marksistični krožek. V okviru tega krožka bodo o aktualnih temah, v povezavi z centrom za markstistično vzgojo, predava li izbrani predavatelji. Predlagane teme so bile: Konflikt med participacijo in prakso samoupravljanjem, Migracija in preseljevanje, Religija, Družba v prehodnem obdobju (reforme, sodobni svet, socialistične družbe; razlike med sistemi v socializmih itd.). Dodatno so bile predlagane še teme: Samoupravne interesne skupnosti (predavanje, ki ga je imel mr. Mulej na mednarodnem seminarju o samoupravljanju na VEKŠ) in Delovna zavest, informiranje. Program teh predavanj naj bi bil izveden do konca letnega semestra. Teme so vsekakor zanimive in sem prepričan, da bodo predavanja dobro obiskana in bodo uspela. Na ta način želi študentski aktiv dati svoj doprinos k dodatnemu obšudijskemu izobraževanju ne samo komunistov ampak vseh študentov.

Ker problem štipendiranja še vedno ni v celoti rešen, je aktiv obravnaval tudi ta problem. Ugotovljeno je bilo, da je bila s strani študentov dana že marsikatera pobuda in zahteva, da pa nihče ni zasledoval ali so bile te zahteve na pravem mestu res upoštevane in sprejete. Zato je bila izvoljena komisija v sestavi: Taras Poljanec, Zdenka Knežević, Slavka Urlep, Erika Feguš, Rado Cenc, ki mora preučiti samoupravni sporazum o štipendiranju, njegovo izvajanje in probleme, ki se s tem v zvezi pojavljajo. Osnovno izhodišče za delo te komisije morajo biti izhodišča in zahteve javne študentske tribune o štipendiranju, ki je bila v Mariboru. Tako želimo zagotoviti permanentno spremljanje in učinkovito reševanje te problematike. Predlogano je bilo tudi, naj bi se ta komisija povezala s sorodno komisijo pri KK ZSMS VEKŠ. Taras Poljanec

Mednarodni seminar o samoupravljanju

Pododbor mednarodne študentske organizacije AIESEC na VEKŠ je v dneh od 26. marca do 1. aprila organiziral mednarodni seminar o samoupravljanju. Seminar so organizirali, ker so želeli povečati obseg naše dejavnosti, temo pa so izbrali na podlagi izkušenj s tujimi praktikanji, ki se vsako leto za naš edinstven sistem vedno zelo zanimajo, saj imajo pri nas možnost, da neposredno zvedo, kako stvari v resnici potekajo. Seminarja so se udeležili študenti in profesorji iz Avstrije, ZR Nemčije, Italije, Filipinov in Malte. Pridružili so se jim naši študenti in tuji študenti, ki študirajo pri nas.

Seminar je otvoril dekan VEKŠ dr. Bobek, ki je povedal nekaj besed o izobraževalnem sistemu pri nas. Sledili sta predavanja prof. Toplaka in Šiftarja z višje pravne šole o družbeni lastnini in samoupravljanju kot osnovah naše nove ustave. Nato so obiskali tovarno avtomobilov in motorjev Maribor. Ogledali so si proizvodne obrate in se pogovarjali z zaposlenimi predvsem o novi organizacijski strukturi v podjetju. Po mnenju udeležencev seminarja je bil najbolj zanimiv in živahen drugi dan seminarja. Mr. Mulej je vodil razgovor o samoupravnih interesnih skupnosti, Živko Pregl z republiškega zavoda za planiranje pa o samoupravnem planiranju. Žal so morali posneti predavanja dr. Kralja zaradi njegove odsotnosti na magnetoskop in tako so pogrešali diskusijo na temo: „Politika samoupravnega podjetja“. Zadnja tema seminarja so bili TOZD, o katerih je spregovoril Dimitrij Grčar iz republiškega izvršnega sveta. Udeležencem seminarja so pripravili tudi bogat recepcijski program s številnimi družabnimi večeri, izletom na Pohorje in Ptuj.

Pohvalna mnenja udeležencev so AIESEC prav gotovo dobra vzpodbuda za nadaljnje delo.

Werner Knichel iz ZRN je predvsem pogrešal več kontaktov z neposrednimi proizvajalci, sicer pa je bil zadovoljen tako z strokovnim delom seminarja in še zlasti z recepcijskim programom.

Hans-Georg SCHNITZLER iz ZRN je pogrešal večjo udeležbo naših študentov, sicer pa mu je bilo zelo všeč tako kot pred dvema letoma, ko je bil pri nas na praksi.

Priscila EUGENO s Filipinov je bila presenečena nad ljubeznivostjo ljudi, saj pravi, da so v njihovi deželi Evropejci znani kot hladni in nedostopni. Po njenem mnenju je bil seminar odlično organiziran do podrobnosti.

Georga SALIBA z Malte je dejal: „Vaš sistem samoupravljanja ocenjujem kot izredno dobro kombinacijo med vzhodnoevropskim sistemom, in med tem, kar na Zahodu imenujejo svobodno demokracijo!“

Poleg mednarodnega seminarja je v mesecu marcu pododbor AIESEC v Mariboru organiziral tudi skupščino vseh jugoslovanskih pododborov te organizacije. Skupščina je bila med 21. in 23. marcem v Radencih.

Tatjana Petrič

Seja ostala brez sklepov

V četrtek, 10. aprila je bila na Združenju MVZ razširjena seja komisije za materialna vprašanja študentov. Na sejo so bili povabljeni vsi predsedniki materialnih komisij visokih in višjih šol v Maribor. Predsednik komisije tov. Dolfe Cizej je usmeril razgovor na temo: „Štipendijska politika, prehrabeni in stanovanjski problemi študentov ter vloga študentskih pokrajinskih klubov pri reševanju problematike štipendiranja.“

V razgovoru so študentje poudarili, nekaj znanih dejstev o nefunkcionalnosti nove štipendijske politike. Študentski predstavniki so se pritoževali, da je uprava študentskih domov dvignila stanarino še preden je steklo štipendiranje v občinskih skupščinah. Posledica tega je, da precejšnje število študentov dolguje stanarino kar za več mesecev. Uprava domov bo zato morala malo počakati in na lastni koži čutiti pojav nelikvidnosti v študentskih vrstah.

Obravnavali so tudi dejavnost pokrajinskih klubov in ugotovili, da se morajo le-ti na seminarju, ki ga pripravljajo, natančno dogovoriti o načinu dela v okviru nalog, katere jim nalaga ZSMS.

Z obvestili so jih o preložitvi gradnje študentskega stolpiča na Koroški cesti. Vzrok je v pomanjkanju sredstev. Tako je zopet ostal neizpolnjen eden od pogojev za dokončno rojstvo univerze v Mariboru.

Izhajajoč iz spoznanja, da je aktivnost komisije za materialna vprašanja pri Združenju in tudi na šolah v času po sprejetju DD o združevanju sredstev za štipendije, precej zamrla, je bilo čutiti precejšnjo mero samokritičnosti. Zmenili so se, da bi pa nekaj le lahko doprinesli k uspešnejšemu izvajanju družbenega dogovora. Ker je namreč komisija samo posvetovalni organ Združenja, kakšnega posebno močnega vpliva seveda nima. Za začetek so si zadali nalogo ugotoviti novo materialno stanje študentov na visokošolskih zavodih. V ta namen bodo komisije za materialna vprašanja na posameznih šolah izvedle sredi maja anketo. Pri akciji pričakujejo sodelovanje vseh študentov, saj si bodo le na podlagi spoznanj oz. rezultatov takšne ankete lahko izoblikovali mnenje ter si še v tem šolskem letu začrtali smernice za nadaljnje delo.

Dušan Trebovc

Interni študentski TV na VEKŠ

Sredi tega meseca bo na VEKŠ do zanimiv dogodek. Predvajana bo prva oddaja študentskega televizijskega programa. Z željo, da čim bolj izkoristimo možnosti informiranja študentov, se je v glavi predsednika komisije za tisk in informacijo porodila ideja o internem TV programu.

Priznati moramo, da imamo v tem pogledu res veliko prednost, ker so načrtovalci naše nove šole mislili tudi na to, da je treba na moderni šoli omogočiti uporabo vseh sodobnih komunikacijskih sredstev. Na šoli je kompletan TV laboratorij s kopico dragocenih aparatov, ki omogočajo snemanje predavanj, video zapise raznih simpozijev, zunanja snemanja in še kaj, na kar se čisto s tehničnega vidika ne spoznam.

Kako bo sploh izgledala takšna oddaja? Osnovna težnja je, da naj bodo oddaje čim bolj pester in predvsem poučne. Vsaka oddaja bo imela glavno temo s področja gospodarstva in prakse, ki jo študentje v bistvu zelo malo poznamo. Prikazane in strokovno komentirane bodo predvsem nepravilnosti v gospodarstvu. Tako naj študent pridobi kritičen vpogled v to problematiko, kar mu bo kasneje vsekakor koristilo. Nadalje bo oddaja zajemala še vesti z VEKŠ, športne dogodke, vesti iz delovanja ostalih šol, posnetek risanke, karikature itd. Oddaje bodo tudi ustrezno glasbeno opremljene.

Program je naslednji (za 1. oddajo):

- vesti iz VEKŠ: posnetek zbora radnih študentov in sestanek koordinacijske konference,
- glavna tema: problematika razvoja gostinstva, turizma in rekreacije za delavce na desnem bregu Drave,
- vesti iz ostalih šol: posnetki prvih tekem študentskih aprilskih iger, prireditve KUD-a pripravljane mariborske radijske oddaje in letna izredna volilna konferenca predsedstva VK ZSMS ZMVZ.

Glavna tema naslednje oddaje bo realizacija VEKŠ-ovega programa v okvirju projekta Slovenske gorice.

To je nedvomno zelo zanimiv poizkus in njegov uspeh vsi pričakujemo z velikim zanimanjem. Zahvaliti se moramo tudi vodstvu šole, da je omogočilo izvedbo te zamisli.

Taras Poljanec

Zbor delegatov rednih študentov VEKŠ

2. 4. 1975 je bila tretja seja zbora delegatov rednih študentov VEKŠ, ki ga sestavljajo člani vseh svetov letnikov in je tako najvišji študentski samoupravni organ. Dnevni red je obsegal poročilo o rezultatih ankete o profesorjih, samoupravni sporazum o enotnih oblikah preizkušanja znanja, predlog reformiranja osnovnih organizacij ZSM / aktivne in razno.

Poročilo o rezultatih ankete je podala prodekan za pedagoške zadeve dr. Jurejevčičeva. Ker še vedno ni instaliran novi računalnik, je bila obdelava anketnih listov ročna in so rezultati, ankete, ki je bila izvedena v lanskem šolskem letu znani šele sedaj. V anketi so študentje ocenjevali zanimivost predavanj, pedagoške metode posameznih profesorjev, učne pripomočke in navajali svojo prisotnost pri predavanjih in vajah. Povprečna ocena (ocenjevalo se je z ocenami 2, 4, 6) je bila v vseh štirih letnikih 4,4. Zanimivost predavanj je bila ocenjena s 4,5, pedagoške metode profesorjev, ki so se ocenjevale po semestrih, pa so bile ocenjene s povprečno oceno 4,2. Ocena 4,2 za učne pripomočke je po mnenju dr. Jurejevčičeve dokaj nerealna, ker večina študentov v času izvajanja ankete še ni prebrala učbenikov in tako niso mogli podati objektivne ocene. Anketa je pokazala, da ni večjih odstopanj od povprečnih ocen in da so na splošno boljše tam, kjer se dela v manjših skupinah. Razvidno je tudi, da je bil obisk predavanj slabši tam, kjer je bil predavatelj ali pa asistent slabše ocenjen. Zanimivo je tudi, da so v povprečju slabše ocenjeni tisti asistentje, ki so na šoli šele leto ali dve in nimajo še zadostnih pedagoških izkušenj. Pri rezultatih te ankete se je pokazalo, da bo pri naslednjih potrebno nekatera vprašanja bolj precizirati in pripraviti, da bodo odgovori, ki jih želimo s takšno anketo dobiti, bolj vsestranski. Rezultate ankete bodo obravnavali tudi vsi profesorji in asistentje. Po posameznih katedrah bodo nato ugotavljali, zakaj je pri posameznih predmetih prišlo do odstopanj in temu primerno ukrepali.

Po marib. visokošolskih zavodih je v razpravi predlog samoupravnega sporazuma o enotnih oblikah preizkušanja znanja. Komisija za študijska vprašanja pri KK ZSM VEKŠ je na enem svojih sestankov obravnavala ta sporazum in pripravila svoje pripombe, ki jih je zbor delegatov rednih študentov v celoti sprejel in potrdil. Predlogi in pripombe bodo posredovani na seji pedagoškega sveta združenja.

Predlog reformiranja osnovnih organizacij ZSM v aktivne je bil preložen na naslednji sestanek, ker ni bilo zbra nega dovolj gradiva. Pod točko razno je bila obravnavana problematika študentskih samoupravnih organov in menjava kadrov v nekaterih komisijah pri KK ZSM VEKŠ, kar naj vse doprinese k boljšim uspehom pri delu teh organov.

Taras Poljanec

Soustvarjalci - česa?

Napredna revolucionarna ost študentov že stoletja razbija družbene strukture, gradi nove (če ne že drugače, vsaj teoretično) in išče poti znotraj univerz - za osamosvojitve študija, za študij in ne tlako. Kot tlako pojmem sedanje delo študenta npr. pri nas, kjer se delavnik začne ob 7.30, traja do 13. ali 14. ure, pozneje, popoldan, pa se nadaljuje - v okviru priprav za seminarske naloge, učenje za teste, kolokvije, izpite ... skratka, delavnik, ki je mnogo daljši in upam si trditi (za vestnega študenta) napornejši od delovnika delavca za strojem - razlika je morda v ritmu dela in cilju dela - monotonija pri študentu ni vzrok za slabo počutje, nestorilnost ... Tak delavnik pa ne omogoča študentu vpogleda, širokega vpogleda v družbeno-gospodarsko dogajanje, vpogleda, ki bi ga moral imeti, poleg tega pa mu ne daje časa za samostojno preučevanje študijske materije.

PROFESORJI SO PREPRIČANI ...

Naši profesorji so prepričani, da ravnaajo pravilno, ko so za teste, kolokvije, pismeno opravljanje izpitov ali seminarske naloge. Tako preklemano so prepričani, v svoj prav, da smatrajo vse te metode za moderne, napredne, ustrezne sedanjemu času in njegovim potrebam in seveda že dovoljne za odpravo togosti v študijskem procesu. Zgodi se (mislim, da je to celo pravilo!), da profesor, tako trdno prepričan v svojo nezmotljivost, prav enostavno predpiše študentom novo obliko dela - študija. Tukaj hote enačim delo in študij, ker po dolgih razglabljanjih nisem našel vzroka, da bi bil študij manj vreden od dela, da bi bil ne-delo.

Delavca za strojem, boste dejali, tudi nihče ne vpraša, kako želi delati - delati mora enostavno tako, kot je predpisano; delati tako, da njegova organizacija dela daje končni željeni - zahtevani rezultat. Pa smo tam. Doseči je potrebno ustrezen rezultat! In organizacija dela, dovolite, se mora pri študiju, pri dinamičnem ustvarjalnem delu (ustvarjanju dovolj obsežnega leksikona oblik in metod dela) razlikovati od npr. dela pri tekočem traku. Potrebno je najti pot za tesnejše sodelovanje študenta in profesorja, potrebno je frazo „študent - soustvarjalec študijskega procesa“ postaviti na trdne, resne noge in ne na noge burkeža.

MORA BITI TAKO?

S teorijo nabitih računovodij, pravnikov, bančnikov ... je na kupe. Vendar to niso naši ljudje, niso ljudje, ki bi si jih v nadaljnjem razvoju želeli. Za naš razvoj potrebujemo ljudi, strokovnjake, ki imajo domišljijo in razumejo in cenijo raziskovalno delo, znajo koristno uporabiti tehnološke dosežke v praksi, usmerjati iznajdbe, ugotavljati prednostne potrebe, zastopati svojo OZD pred družbo in zadovoljivo kontaktirati s kolektivom - potrebujemo sposobne kreatorje socialističnega samoupravljanja, ljudi, ki ne bodo togi managerji, ampak strokovnjaki naših želja, potreb, - naših zahtev. In takšne ljudi ne le potrebujemo, ampak jih moramo imeti! In sedaj, kdo nam daje takšne strokovnjake, kdo nam jamči, da je sposoben ustvariti nekaj takšnega - naš študijski proces? Preveč je tog, preveč se naslanja na

fraserstvo, na omejevanje ustvarjalnosti posameznika, na formalizem in povzdigovanje znanosti. Za to pa smo precej in mislim tudi predvsem, krivi mi sami, študentje. Še vedno je ogromno takšnih med nami, ki se slepijo z mislimi - češ, kaj je to meni mar, samo da je študij čimprej za mano. Mislim, da se svet zaradi takšnih posameznikov ne bo podrl, vendar pa je potrebno dati tudi njim možnost, da spremene misljenje, da se zavedo, da bodo morda delali zastoj, nič dosegli, da pa bodo pustili izhajajočo pot kasnejšim generacijam, ki bodo to pot znale koristno uporabiti. Pa mislim, da moramo razbiti nekaj, razbiti togost našega učnega procesa, s tem, da bomo znali vzpostaviti dinamiko, ki bo končila nam in naši družbi. Dinamiko, ki bo dala več, mnogo več od „napiflanega“ diplomiranega manekena (z zlikanim znanjem!). Mišim, da bodo začetki naše borbe težki in boleči, zahtevali bodo precej časa in potrpljenja, sporazumevanja ... Vendar pa, če bomo dovolj odločni, če bomo (predvsem!) vedeli kaj hočemo, bomo uspeli - moramo uspeli!

PA PREDLAGAM

Upam, da je bil moj uvod dovolj dolg in da mi dovoljuje prehod k konkretizaciji. Želim si profesorja, ki ne bo ob pričetku šolske ure stopil h katedru, odprl skripta in mi dve uri trafil živce z (največkrat) slabim in monotonim čitanjem in se potem še čudil nad porazno udeležbo in delal predavanja zanimiva z obvezno prisotnostjo - zaradi ferkevne. Želim si profesorja, ki ne bo prišel na vaje tako odločno prepričan, da nudi študentom že tako dovolj možnosti za samostojno delo, če mu predpiše seminarsko delo, želim si ... Zakaj ne bi študentje zahtevali, da profesor lepo zapre svoja skripta - biblijo vse pravilnosti, ki so napisane iz sto (in mnogokrat še več) virov, ki so v veliki večini povzetek del raznih avtorjev - povedal nekaj novega, svojega, stvari, ki jih ni v skriptah, in ki ustvarjajo alternative njegovim tezam. Stvari, ki so neobvezne, pa vendar potrebne, kot podlaga za pravilno razumevanje obveznih teorij. Zalostno je, če bi študentje bili tako butasti in ne bi znali prebrati in se naučiti materije iz skript - za to pa ne potrebujejo nekoga, ki bi jim to prej prebral. Ne učimo se recitiranja, ne bi se smeli učiti na pamet, ampak razmišljati!

Zakaj ne bi, recimo, profesor prišel na vaje z vprašalnikom, na katerega bi vsak študent napisal, kakšno obliko vaj si želi, kaj pričakuje in želi izvedeti na vajah - in se potem tega držal. Na vajah bi morali, in mislim, da je takšen tudi njihov namen, razvijati kreativnost posameznika - to pa je nemogoče, če mu točno določiš, kako naj dela. Takšna oblika gore, ki bi prišla k Mojzesu, ne bi vzela profesorju prav nič več časa kot sedaj - postal bi usmerjevalec in koordinator, pri tem pa se verjetno ne bi mogel zgražati nad slabo udeležbo. Hkrati pa bi omogočil posamezniku, da se opredeli za določeno temo, ki ga bolj zanima in jo želi seveda podrobneje spoznati - sam, ali s pomočjo profesorja. In, nekdo raje govori, drugi zapiše, tretji odgovarja, četrti sprašuje - ljudje smo različni, vendar ima vse to skupen cilj: če smo se odločili za študij, se želimo verjetno tudi nekaj naučiti - to pa po moji logiki pomeni - znati samostojno misliti in sklepati o materiji, ki jo predeluješ.

KOLIKO SMO VREDNI?

To vprašanje je že lep čas prisotno med študenti. Ne zaradi tega, ker bi bili skeptiki, ampak zaradi tega, ker je vse preveč pripomb mladih diplomirancev iz prakse, pripomb, ki zvane kot očitek, ko trdijo, da jim študijski proces ni dal nič drugega, kot futurološko sliko - tega, kar bi morali biti, idealizirano teorijo, ki je pa nikakor ne morejo uporabiti na delovnem mestu. Ne trdim, da teorija ni potrebna, vendar sem za teorijo, ki sloni na praksi, ki izhaja iz prakse. V nasprotnem primeru bomo za praktika še vedno „brezvezniki“ z neuporabno teorijo. Teorijo, ki bi izhajala iz prakse, pa je zelo težko zaslediti, mislim na našo teorijo in ne na prikrojene ideje iz kapitalizma.

Na vajah in predavanjih (predvsem na vajah) sedaj vse prevečkrat slišimo „to pustimo ob strani“, ali pa - „o tem ni dobro govoriti“ ... Ne vem in ne razumem, kakšno korist pričakuje od študentov naš jutrišnji dan, naš gospodarski razvoj, če se bomo še vnaprej tako vneto ukvarjali z utopičnimi teorijami, ki se ne morejo, ali pa celo ne smejo potrditi (ker so preveč kopirane iz kapitalističnega gospodarstva) v naši praksi in ki ne izhajajo iz stvarnega stanja. Sicer pa tudi v materialih ZK zasledimo zahtevo po osvetlitvi dejanskega stanja - normalno in logično zahtevo za vsa področja družboslovja, posebej še za ekonomijo. Potrebno je razvijati naša razmišljanja za odpravo nepravilnosti v našem gospodarstvu - to pa pomeni, da mora biti predavatelj dobro seznanjen z dejanskim stanjem v praksi (na svojem področju - stroki) in seveda z zahtevami našega družbenega razvoja. V tej smeri vidim tudi povečanje naše vrednosti, vrednosti naših diplom v praksi, vrednosti našega poslanstva pri razvijanju zdravih družbeno-ekonomskih odnosov, skratka naše strokovne socialistične samoupravne vrednosti ... V Titovem referatu na 10. kongresu ZKJ zasledimo tudi tole:

„Sistem socialističnih samoupravnih odnosov še vedno nima takšne podlage, s katere bi odklon na stranska pota, pa tudi povratke nazaj, bil objektivno nemogoč. Še vedno smo v prehodnem obdobju, s protislovji, iz katerih lahko nastajajo težnje in pojavi, ki nasprotujejo socialistični vsebini družbenih odnosov, če jih ne zavržemo z zavestno in organizirano akcijo revolucionarnih sil.“

Upam si trditi, da poleg partije, njenih članov in delavskega razreda, predstavljamo tudi študentje revolucionarno silo, ki ima možnost in ki pravzaprav mora odpravljati nepravilnosti (kot so birokratizem, tehnokratizem, forumsko delo ...) - na naši stopnji razvoja pa smo za to naloge nezreli, nesposobni - ker ne poznamo dejanskega stanja, ker ne poznamo pomena in vzrokov, niti nimamo idej za razvoj kritičen e miselnosti za odpravo in ponovno, pravilnejšo vzpostavitev določenih odnosov.

Zaradi tega, zaradi vodilne (zahtevane) vloge znanstveno-raziskovalnega dela v našem družbenoekonomskem razvoju, zaradi družbene zahteve po usposobljenem in pravilnem, samoupravno socialističnem usmerjanju vsakega člana naše družbe, bi želel, da veljajo Titove ugotovitve:

„Potrebno je usposobiti človeka za zavestnejšo graditve vsebinsko vse bogatejših življenja in socialističnih odnosov.“ Želel bi to, in upam, da ta misel ne bo postala neuresničljiva fraza.

Marjan Vešnar

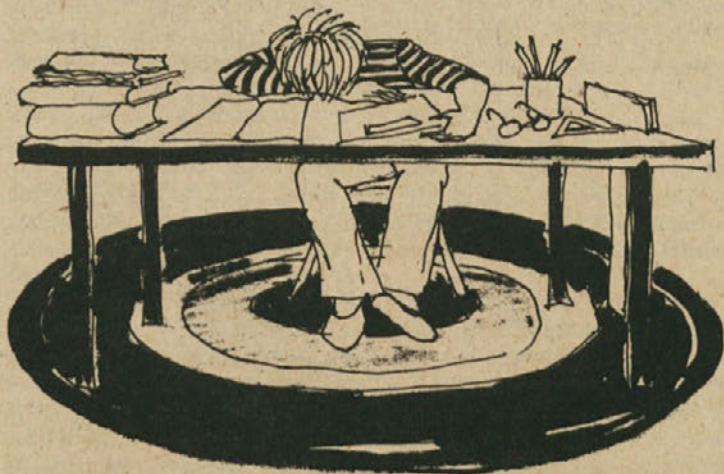

Kako je s prodajalci štipendij?

Tudi v tej številki Katedre moramo del prostora posvetiti vprašanju okrog reševanja (da, še vedno samo reševanja) štipendijske politike v Mariboru in SRS. Precej časa je že minilo od sprejetja družbenega dogovora o štipendiranju. O njegovi vsebini podrobneje ne bi razpravljali, saj so bile že ničkolikokrat poudarjene njegove dobre in slabe strani. Nujno je, da se поблиže spoznamo z konkretnim izvajanjem, ali neizvajanjem družbenega sporazuma o štipendiranju.

Mariborska občina je pristopila k samoupravnemu sporazumu o štipendiranju 1. 1. 1975. Iz združenih sredstev se štipendira 301

študent na višjih in visokih šolah. Od tega je na višjih šolah struktura študentov v prid humanitarnim smerem, na visokih šolah pa držijo primat študentje – štipendisti tehničnih smeri. Od 1. 1. 1975 do 1. 3. 1975 je bilo v ta namen izplačanih iz združenih sredstev 1.548.641 din. Mirno lahko zapišemo, da SO Maribor prizadevno rešuje (vsaj v zadnjem času) problem štipendij iz združenih sredstev, da študentje prejemajo štipendije (valorizirane ali revalorizirane), čeprav večkrat ne popolnoma v skladu z družbenim dogovorom. Problem je sedaj nastal (to smo tudi predvidevali) pri podpisovanju in izvajanju družbenega dogovora s strani TOZD. V mariborski občini do 10. 4. 1975 kar 30 % TOZD in drugih organizacij še ni niti podpisalo samoupravnega sporazuma o štipendiranju. Tiste temeljne organizacije združenega dela in druge delovne organizacije, ki pa so pristopile k samoupravnemu sporazumu, pa le-tega ne izvajajo dosledno in sicer:

- ne izvajajo dogovorjenih 0,5 % bruto OD v solidarnostni sklad in če posamezne TOZD to izvajajo, marsikje zaradi tega zmanjšujejo lastna sredstva za kadrovske štipendije

- v praksi se štipendiranje vrši po treh sistemih: nekatere TOZD sploh niso prilagodile svojih štipendij novemu samoupravnemu sporazumu, druge še niso valorizirale kadrovske štipendije v skladu s sprejeto politiko glede višine štipendij za leto 1975, in tretje, ki dosledno že izvajajo nov sporazum z vsemi obveznostmi, ki iz tega izhajajo

- združevanje sredstev ne teče urejeno tudi zaradi tega, ker s službo družbenega knjigovodstva ni jasnega dogovora o nalogah, ki bi jih morala opravljati za podpisnice samoupravnega sporazuma. SDK se sklicuje na to, da jih samoupravni sporazumi ne pooblašajo za izterjavo zapadlih obveznosti do podpisnikov. (Pa še res je.) Tako je del izvajanja samoupravnega sporazuma prepuščen tudi dobri volji posameznikov na SDK in faktorju časa – nenavsezadnje).

Prej smo že omenili, da v mariborski občini 30 % delovnih skupnosti ni pristopilo k samoupravnemu sporazumu. To je številčno izraženo 94 delovnih skupnosti s skupaj 90555 zaposlenimi delavci. Te ugotovitve naj podkrepimo še z enim nič kaj razveseljivim podatkom. Namreč, 40 % TOZD doslej še ni podelilo nobene štipendije. Da ne bodo vseskozi samo suhe številke naj omenimo samo nekaj izmed trideset procentov delovnih organizacij, ki še niso podpisale samoupravnega sporazuma o štipendiranju. Te so med drugimi: Jeklo – tovarna bazenske

tehnike in kovinske izdelave Ruše, Marles, tovarna lepenke Ceršak, Lilet – tovarna obutve, Intes, Koloniale – veletrgovina Maribor (849 zaposlenih), Ferromoto – servis in trgovina, Hotel Slavija, Primat – kovinsko pohištvo, transport in pralna tehnika (979 zaposlenih), Ekonomska šola Maribor, Delavska univerza Maribor, Visokošolska in študijska knjižnica Maribor, Čarjnamica Maribor, in seveda še „malo morje“ drugih, ki bi bile prav tako omembe vredne.

Zelo jasno je razvidno, koliko je v močno industrializirani mariborski občini odsotna samoupravna kadrovska politika, o kateri je govora že od tretje konference ZK pa preko kongresov in sej partije, mladine in ne nazadnje sindikatov. Pravzaprav lahko mimo trdimo, da so sindikalne organizacije naredile „medvedjo uslugo“ zavirateljem napredne kadrovske politike in naprednih družbenih odnosov v delovnih organizacijah, ki še ne izvajajo samoupravnega sporazuma o štipendiranju. Študentje trdno vstrajamo pri trditvi, da smo pri teh štipendijah izigrani; ne izigrani s strani delavcev v delovnih organizacijah, temveč s strani predstavnikov tehnostuktur, ki so se vseskozi trudili, da ta dogovor stopi v veljavo (na žalost so tudi uspele). „Zanimiva bi bila reakcija delavcev, če bi se le tem podrobneje razčlenile slabe in dobre strani dogovora o štipendiranju, saj neredko s povprečnim osebnim dohodkom šolajo sina ali hčer (ali pa oba) na višji ali visoki šoli.

Prej navedeni konkretni podatki se nanašajo na položaj, kakršen je trenutno v mariborski občini. Vendar tudi v ostalih delih SRS položaj ni „rožnat“, saj študentje iz enajstih pokrajinskih klubov dan za dnem telefonirajo v matične občine in delovne organizacije, ter največkrat zastoj sprašujejo, kaj in kako je s štipendijami. Nekateri so že izgubili voljo (ne samo to) in preprosto odšli domov. Brez dvoma ni potrebno povdarjati, kaj se lahko zgodi, če bo situacija takšna kakršna je ostala še nekaj časa. V Mariboru študirajo študentje iz cele Slovenije in za morebitne posledice nikakor ne bo odgovorna samo mariborska občina in samo mariborske delovne organizacije, čeprav bo to na prvi pogled tako izgledalo.

Predstavniki predsedstva VK ZSM so se pred kratkim pogovarjali o teh problemih s predstavniki konference mladih delavcev pri OK ZSM in dobili pri svojih prizadevanjih to podporo, ki se je tudi v praksi že konkretizirala. Prav tako sedaj načrtujemo razgovore s predstavniki mladih delavcev iz delovnih organizacij, ki še niso podpisale samoupravnega sporazuma o štipendiranju. Sicer verjamem v pozitiven odnos z njihove strani, prav tako pa se zavedamo, da tudi mladi delavci marsikdaj naletijo na trd oreh „od zgoraj“, pa čeprav so v svojih prizadevanjih brez dvoma pozitivno naravnani.

Za konec naj zapišem še to, da je res že (čisto res) skrajni čas, da določene strukture v podjetjih prenehajo s privatiziranim kadrovanjem in z izigravanjem samoupravne kadrovske politike, ki nikakor ne more biti v prid krepitvi samoupravljanja v naši sredini. Čudi me po eni strani tudi to, da še sploh niso bili deležni vsaj kolikor toliko stroge politične ocene (ali sploh bodo?).

BOJAN KOVAČIČ

WHITE POWER

BLACK POWER

Lupa ankete je pokazala, da ne PA...

Z novim študijskim letom 1974/75 je pedagoška akademija v Mariboru v skladu z novo ustavo SFRJ uvedla nekatere nove oblike samoupravnega urejanja dejavnosti na tej šoli. Razumljivo, da so te nove možnosti samoupravljanja na šoli veljale prav tako za študente kot za vse druge objekte šole. Pri uvajanju pedagoškega procesa v novem študijskem letu je bilo sprejeto stališče, da se v ta proces močneje vgradi pedagoško načelo, da v proces pripravljanja oz. oblikovanja bodočih pedagogov obvezno sodi poleg „čistega“ študija stroke, prav tako tvorno sodelovanje študentov v upravljanju šole in v aktivnem življenju njihove organizacije oz. ZSM.

V mesecu novembru in decembru 1974 se je zvrstilo na PA v Mariboru nekoliko samoupravnih aktivnosti, dogodkov, med katerimi navajamo tiste, ki so za našo obravnavo pomembni: seje svetov oddelkov ter študentov, ki so obravnavali in sklepali o predlogu novele statuta – poglavju o upravljanju akademije, ustanovna konferenca ZSM na šoli, komemoracija ob dnevu padlih, proslava dneva republike in drugo. Z namenom, da ob tem vsaj delno ugotovimo zainteresiranost študentov za te dejavnosti, kakor njihovo konkretno udeležbo in aktivnost v teh dejavnostih, smo med študenti 2. letnika izvedli anketo o teh vprašanjih. Anketiranih je bilo 122 študentov (od skupno vpisanih 156 v drugem letniku) ali 79 %. Anketa je bila izvedena po oddelkih oz. seminarskih skupinah.

1. Delovna skupnost PA je v jeseni 1974 sprejela novelo statuta, v tem času je pričela z delom novo oblikovana ZSM, študenti so dobili za potrebe svoje organizacije prostore in mentorje za svoje interesne obštudijske dejavnosti.

Vprašanja so se nanašala na omenjeno samoupravno aktivnost in dogajanja na šoli.

REZULTATI ANKETE:

1. Udeležba na seji sveta oddelkov, ki je obravnavala pripombe in predloge javne razprave o noveli statuta:

udeležba je bila 81 % (opomba: če k temu prištejemo še tiste, ki na vprašanja niso odgovorili je abstenenca 23 %). 23 % abstenenca na sejah svetov oddelka je še razumljiva, čeprav seveda ni opravičljiva.

2. Glede sodelovanja anketiranih na sejah svetov oddelka (vprašanja, pripombe, predlogi in dr.) je stanje naslednje: od prisotnih je aktivno sodelovalo 31 anketiranih (tretjina).

Glede na to, da je na sejah svetov oddelkov sodelovala 1/3 prisotnih študentov kaže na ustrešno zainteresiranost, aktivnost in zavzetost študentov za urejanje problemov šole. Seveda bi bilo potrebno ob tem bliže ugotoviti, katera vprašanja so pobudila pri študentih največjo pozornost in zakaj ter, na katera vprašanja so imeli študentje največ pripomb.

3. Mnenje, da je bila seja sveta uspešna (v celoti ali delno) je izrazilo 65 % anketiranih (od 90 udeležbenih na sejah), 17 % jih je menilo, da seja ni bila uspešna, 18 % pa se o tem ni izjasnilo.

Ceprav je 2/3 anketiranih bilo mnenja, da je seja sveta oddelka dosegla svoj namen (popolnoma ali delno), pa vendar ugotovitev, da tretjina študentov ni dala seji pozitivne ocene (negativna ocena ali vzdržani), da misli, da seja svetov oddelkov vendarle niso bile takšne, kakršne bi morale biti oz., da sprejete rešitve niso zadovoljile v zadostni meri študentov. Vsekakor bi kazalo ugotoviti vzroke za takšno mnenje oz. oceno (ne)uspešnosti omenjenih samoupravnih sej.

4. Isti dan, istočasno, vendar ločeno, sta zborovala zbor delavcev in zbor študentov ter obravnavala in sklepala o noveli statuta; zbora se je udeležilo 76 %.

Po odgovorih sodeč in tudi dejansko (velika dvorana akademije je bila premajhna) je bila udeležba zadovoljiva, zlasti, če upoštevamo pri tem dejstvo, da je bila priprava za ta zbor pomanjkljiva in če jo primerjamo z udeležbo na drugih zborovanjih.

5. Po sklepu vodstva šole naj bi s pisnimi pripombami in predlogi o noveli statuta danimi v razpravo študente seznanili predstojniki oddelkov.

Vprašanje: ste bili seznanjeni s temi pripombami in predlogi, je anketa ugotovila, da je bilo z gradivom za zbor seznanjenih le 61 %, 31 % je odgovorilo negativno, 8 % pa jih na vprašanje ni odgovorilo.

Relativno neustrezna predhodna informiranost študentov z gradivom za zbor je posledica več faktorjev – kratkega časa za informiranje, dejstva, da je bilo gradivo razmnoženo samo za posamezne oddelke ne pa za vse študente, slaba priprava nekaterih oddelkov in študentske organizacije v zvezi s predhodnim informiranjem in dr. Zaradi omenjene pomanjkljivosti je bilo potrebno udeležence zbora seznaniti z gradivom na samem zboru, kar pa je seveda precej zmanjšalo možnosti uspešnosti zbora.

6. Pripomb in predlogov na novelo statuta je bilo na zboru s strani anketiranih relativno malo. Le 5 % anketiranih je izjavilo, da je imelo na novelirani predlog o upravljanju akademije pripombo ali predlog. Ob tem lahko ugotovimo, da je bila razprava o vprašanju upravljanja šole na sejah svetov oddelkov številnejša kot razprava na zboru ter, da na zboru ni bilo prisotnih stališč in predlogov študentske organizacije oz. organizacije ZSM, kar bi bilo vsekakor potrebno.

7. Udeležba na ustanovni skupščini ZSM na akademiji je bila 62 %. Ugotavljamo, da je bila udeležba na ustanovni skupščini ZSM slabša kot na zboru študentov, čeprav so bili pogoji za oba zbora v glavnem isti. Verjetno

je na slabšo udeležbo na skupščini vplivalo dejstvo, da še v tem času glede nove organiziranosti študentov v ZSM na visokošolskih zavodih in tudi na PA ni bilo dovolj jasnosti (vprašanje članstva v ZSM in dr.). Zanimivo pa je, da je bila konferenca kljub slabši udeležbi živahnjša (več razprave). Ugotavljamo, da tudi za konferenco ni bilo pripravljenega gradiva, da se je večina anketirancev včlanila v ZSM na tej konferenci in da je manjši del anketiranih bil že predhodno včlanjen v ZSM. Kljub določenim nejasnostim in pomanjkljivostim ob konstituiranju organizacije ZSM na akademiji (čemer je vsekakor pripisati dejstvo, da se ni včlanilo v ZSM več študentov), pa bi vendarle bilo potrebno postaviti vprašanje, zakaj se doberšen del študentov ni včlanilo in vključilo v ZSM in seveda vprašanje vsebine in načina delovanja ZSM.

8. Ali ste se prijavili za katerokoli vrst obštudijske dejavnosti na PA ali pri združenju?

Le 40 % anketiranih je odgovorilo pritrdilno.

Ce bi po tej odzivnosti merili interes in razpoloženje za obštudijske dejavnosti, potem bi morali ugotoviti, da večji del študentov ni zainteresiran za navedene oz. obstoječe vrste obštudijskih interesnih dejavnosti. Seveda pa je to širše vprašanje, ki bi ga bilo potrebno bliže raziskati, zlasti, če izhajajo iz načela, da bi naj študent za časa študija uresničeval poleg študija stroke tudi svoje interese in to predvsem v organizirani obliki (v okviru svoje organizacije). Če pa k temu dodamo še interes za poglobljanje znanja o marksizmu in samoupravljanju izven rednega študija (kar smo posebej ugotavljali), potem je slika zainteresiranosti precej drugačna. Željo po poglobljanju znanja o marksizmu in samoupravljanju poleg rednega študija (v okviru marksističnega krožka) je izrazilo kar 61 % anketiranih.

9. Ugotavljanje udeležbe na komemoraciji organizirani na PA ob dnevu mrtvih in udeležbe na filmski predstavi „Užička republika“ – ter na proslavi

v čast dneva republike: udeležba 83 %. Obisk podobnih prireditev je nekoliko večji, vendar ne bistveno večji kot obisk drugih samoupravnih aktivnosti na šoli.

10. Na študentski list Katedro je naročenih 40 % anketiranih. Odstotek naročenih ne samo, da ni ustrezen, ampak je tudi simptoničen. Vodstvo ZSM na šoli in uredništvo Katedre bosta morala temu vprašanju nedvomno posvetiti posebno pozornost.

11. 33 % anketiranih je včlanjenih v ZK, kar je na 13,5 % povprečje članstva ZK med študenti MVZ, zadovoljivo. Res pa je, da bi šola kot je PA – še posebej v 2. letniku – morala imeti več članov ZK med študenti. Vprašanje članstva ZK med študenti je seveda pogojeno z vrsto dejavnikov (socialna struktura, pogoji in interes študentov za ZK, politika sprejemanja v ZK na šoli in dr.), česar pa ob tej priložnosti nismo raziskovali.

12. 72 % anketiranih biva v Mariboru, 28 % se jih pa vozi. Podatki o mestu stanovanja so relevantni v toliko, kolikor je študijska in obštudijska dejavnost s tem pogojena. Nekateri študentje navajajo kot eno največjih ovir za nesodelovanje v ZSM prav to, da ne stanujejo v Mariboru. Če pa primerjamo odnos (ne)interesa in števila vozačev, potem vidimo, da je stanovanje izven Maribora sicer resnična ovira za aktivnost študentov v obštudijskih interesnih dejavnostih in organizaciji ZSM, vendar da je to le eden od vzrokov in ovir.

Ce poskušamo povzeti oz. strniti na kratko rezultate ankete, potem moramo ponovno ugotoviti predvsem naslednje:

– da je interes in udeležba študentov pri raznih samoupravnih in družbenopolitičnih dejavnostih na šoli zadovoljiva, čeprav bi bila lahko večja in boljša,

– da aktivnost študentov prihaja bolj do izraza pri manjših oblikah samoupravne aktivnosti (sveti oddelkov),

– da so bile nekatere samoupravne aktivnosti premalo pripravljene (predhodna informiranost, organizacija idr.),

– da bo potrebno posebno pozornost posvetiti vprašanju delovanja organizacije ZSM na šoli kakor tudi vprašanju obštudijskih interesnih dejavnosti,

– da je potrebno povečati interes oz. naračnino za Katedro in aktivno sodelovanje v Katedri,

– da je potrebno povečati interes in članstvo v ZK med študenti,

– da bi bilo potrebno nekatere vprašanja samoupravne aktivnosti študentov na šoli, kakor tudi druga vprašanja samoupravljanja na šoli podrobneje analizirati in analitično sprejemati,

– in da bi kazalo takšna in podobna vprašanja analizirati tudi na drugih šolah.

Iz ankete prof. Zvonka Cajnika povzel Mitja Žitnik

ZA ODPRAVO VISOKOŠOLSKIH IZPITOV

(nadaljevanje iz prejšnje številke)

Očitno je, da študentje v večini ne marajo pismenih izpitov. Razvoj preizkušanja znanja v visokem šolstvu pa se ne ozira kaj prida na njihovo mnenje in vse več je pismenih izpitov (nekateri temu pravijo testi, drugi naloge objektivnega tipa itd...) tudi pri tistih predmetih, kjer to že po zdravi pameti ni primerno. Običajno se v takšnih primerih prehod z ustnega na pismeni izpit utemeljuje z ekonomijo časa. Le poredkoma pa se zavedamo, da ta sprememba sama po sebi prinaša nižje ocene, iz preprostega razloga, ker študent „ni v stanju“, da bi lahko „dal vse od sebe“.

Ogromna večina študentov (81,52 %) je mnenja, da bi odgovarjali bolje, če bi lahko sami izbirali („vlekli“) vprašanja. Študentje torej ne zaupajo prav posebej v objektivnost izpraševalcev, da ne bodo delili vprašanj po simpatijah. V literaturi o izpitih bomo našli precej primerov, ki to nezaupanje potrjujejo. Steiner Kvale v svojem obsežnem delu o visokošolskih izpitih poroča o primeru, ki ga je analiziral na univerzi v Oslu. V eri mini-mode je ugotovil, da so bila dekleta že nekaj let v povprečju deležna višjih ocen, kot fantje. Ko je svojo ugotovitev objavil profesorskemu zboru, so vsi planili, da je to laž. V naslednjem letu pa se je zgodilo, da so dekleta dobivala zaznavno nižje povprečne ocene, s čemer se je prvotna ugotovitev odlično dokazala.

Spet pa lahko iz ankete ugotovimo, da študentje ne nasprotujejo podvprašanju in podobnim učiteljevim „intervencijam“. Bolj pogosto se dogaja, da učiteljem ni do kakšnega posebnega „napreznja“ pri izpitih in vse preradi smatrajo, da so opravili svojo nalogo, ko so postavili vprašanja. Oceniti znanje pa vendar ni tako preprosta zadeva, da bi se lahko učitelj na izpitu obnašal kot kakšen knjigovodja. Kot vidimo, tudi študentje pričakujejo angažiran učiteljev odnos.

Podatki nadalje kažejo, da so študentje zelo razsodni glede tega, kdaj je najprimernejše opravljati izpit v nekem izpitnem roku: med prvimi, med zadnjimi ali v sredini. Večina se je opredelila za sredino. V začetku učitelj še nima pravega kriterija in se še ni prav izkopal iz dnevnih skrbi. Proti koncu pa se ga loteva utrujenost in razdraženost, ki spet vplivata na potek izpita. Najbolj primerna je torej sredina. Te dileme pa bi odpadle, če bi normirali maso študentov v enem izpitnem dnevu na 10 do maksimalno 15 študentov.

Nesmiselno se bo nekomu zdelo vprašanje, ki je bilo postavljeno študentom ali bi odgovarjali bolje, če bi med izpitom lahko mimogrede pogledali v zapiske, priročnik in podobno. Za

mnoge je to absolutno nezdržljivo z bistvom izpita. Vsi pa vemo, da študentje po pravilu znajo mnogo več kot povedo na izpitu. To velja konec koncev za vse strokovnjake, tudi tiste najvišjega ranga. Zakaj ne bi torej študentu pustili, da potem ko je dobil vprašanje, za trenutek „pokuka“ v svoje zapiske. Pri tistih, ki so res študirali, bo temu sledila „erupcija“ dejansko osvojenega znanja. Mi pa se na izpitih obnašamo kot tiste vrste prometni policaji, ki se skrivajo za vogali in škodoželjno oprezajo, kje bo kdo zagrešil kakšen prekršek, da ga bomo „zašili“, namesto da bi se postavili na vidno mesto kot opozorilo reda in discipline.

Po anketi sodeč, približno enak delež študentov zagovarja ali nasprotuje javnemu polaganju izpitov in objavljanju izpitnih ocen. Zanimiv je tudi tisti del ankete, ki se nanaša na način priprave izpita:

VPRAŠANJE

% odgovorov

Kako se bolje pripravite za izpit	
– če delate v skupini	36,96
– če delate individualno	51,09
Katere oblike učenja se poslužujete	
– tihega branja	40,53
– glasnega branja	27,54
– pripravljanja eskerptov	30,43
– z uporabo učne tehnologije	2,90
– drugih oblik	6,52
Kdaj dosegate najboljše izpitne uspehe	
– v junijskem roku	49,23
– v septemberskem roku	13,41
– v januarskem roku	24,64

Kaj nam pokažejo odgovori? Večina študentov zagovarja individualno pripravo na izpit. Skoraj za gotovo to ni dobra navada. Večini študentov se dogaja, da imajo odgovor, na „konici jezika“ pa ga ne zmorejo formulirati. Če bi se pripravljali skozi razpravo v študijski grupi se jim kaj takega ne bi zgodilo. Zakaj se torej študentje ne opredelijo za takšen način študija? Ker bi bilo treba v smislu skupinskega dela preoblikovati celoten visokošolski pedagoško–raziskovalni proces. Ali ne bi bili tudi učitelji uspešnejši, če bi delali teamsko? Le 2,90 % študentov se pri študiju poslužuje učne tehnologije. To je spričevalo naše modernizacije.

Iz dogovorov glede najustreznejših izpitnih rokov lahko sklenemo, da sodi izpit v čas takoj po končanih predavanjih. Vendar vseh izpitov ni mogoče opraviti v junijskem roku? Vendar tudi vseh predavanj ni treba končati šele 31. maja. Študentje sami nas navajajo na kurzni sistem študija.

(se nadaljuje)

Franci Pivec

Visoko šolstvo se bo uzakonilo

Nov zakon prinaša temeljite spremembe v celotno visoko šolstvo, še posebej na področju združevanja posameznih visokošolskih zavodov ter njihovega interesnega povezovanja med seboj in s širšo družbeno skupnostjo. Še najbolj formalna novost izgleda poglavje o samoupravljanju v visokem šolstvu. Nanaša se na enakopravno udeležbo vseh treh partnerjev pri upravljanju šole. Prav temu poglavju želim posvetiti nekaj več pozornosti.

V njem je uzakonjeno ustavno načelo, da je tudi visoko šolstvo, kot vse oblike izobraževanja, dejavnost posebnega družbenega pomena in da morajo pri upravljanju sodelovati tudi študentje in predstavniki širše družbene skupnosti. Prav tako tudi onemogoča vsako dilemo o tem ali smo študentje objekt ali subjekt študijskega procesa, kar pa je že jasno pokazala tudi ustava, čeprav nam ni priznala delovnega statusa. Prav ta dvojnost, to je pravica do sodelovanja pri upravljanju, čeprav nimamo delovnega statusa, pa postavlja študente v težak položaj, v katerem smo v svojih pravicah odvisni od „dobre volje“ delavcev v visokem šolstvu. Ti so nam sicer formalno dali možnost sodelovanja pri upravljanju, saj imajo vse šole že sedaj v svojih statutih zapisano tripartitno načelo pri upravljanju, vendar pa je to v glavnem le formalna pravica. Dejansko se v praksi konča navadno pri določitvi statuta, v katerem je ta opredeljena, medtem ko vsa ostala organizacijska struktura s svojo razbitostjo na ločene organe upravljanja študentov in profesorjev to v praksi onemogoča, vsaj v taki meri, da bi bili študentje enakopraven partner profesorjem, če se omejimo le na ti dve skupini. To postane še očitnejše, če vidimo, kakšne pravice in dolžnosti ima kateri organ in če vemo, da so v študentskih organih upravljanja pogosto zastopani tudi profesorji, čeprav v njihovih organih nikoli ne najdemo študenta.

Slabost tega se je v praksi kazala v tem, da je bila naloga naših samoupravnih organov omejena le na potrjevanje tistih aktov in sklepov, ki so jih pripravile delovne skupine, v katerih so bili študentje zelo skromno zastopani, ali pa jih sploh ni bilo, pri čemer pa smo se študentje morali vedno zavedati, da v bistvu mi samo predlagamo in dajemo pripombe, sklepajo o tem pa tako drugi.

S tem, ko zakon daje enake upravljalne pravice tako študentom kot profesorjem; razen v primeru urejanja medsebojnih odnosov delavcev v združenem delu in delitvi sredstev za skupno in osebno porabo; morajo vse te razlike odpasti. Z nastankom skupnih organov upravljanja pa bo potrebno doseči, da bodo ti organi tudi formalno delovali enotno, pa čeprav bodo glasovali v dveh ločenih skupinah. Do sedaj je namreč stalna praksa, da profesorji pripravijo odločitve, študentje jih pa sprejemamo za svoje, če ne, pa smo proti profesorjem in „onemogočamo“ njihovo delo.

Temu se bo možno izogniti tako, da bomo že od vsega začetka oboji sodelovali in se bodo že pri pripravi sklepov odpravila nasprotja, ki so drugače mnogo ostreje pojavijo ob sprejemanju že izdelanih predlogov, še posebej zato, ker se ti navadno sprejemajo v zadnjem hipu, študentje pa zaradi pomanjkljivega informiranja nanje niso pripravljeni.

Za tako delo pa je potrebno veliko angažiranje študentov, ki pa bo možno le, če bo to prineslo vidne rezultate. Potrebno bo pravilno vrednotiti študentsko aktivno udejstvovanje v samoupravljanju, kajti zavedati se moramo, da je študij vzgojno-izobraževalni proces, do sedaj pa je bila upoštevana le izobraževalna komponenta, medtem ko je vzgojna v večini primerov zanemarjena. Kar stalen pojav je, da imajo študentski aktivisti zaradi svojega angažiranja težave pri študiju, saj jim nihče ne prizna tistega časa, ki ga porabijo za delo pri samoupravljanju, ali v družbenopolitičnih organizacijah. Niso redki primeri, ko morajo študentje zato, ker so za to delo žrtvovali tudi čas predavanj, pisati še posebne seminarske naloge, da dobijo frekvenco, ki jo pridobijo drugi samo s svojo prisotnostjo na predavanjih, kar pa vsekakor ni stimulatивно za angažiranje čim širšega kroga študentov.

Razen teh nekaj problemov, ki so značilni za samoupravno organiziranost v osnovnih sredinah, so še številni drugi na vseh nivojih, ki jih bo treba čimprej izluščiti in rešiti, če želimo pravočasno in res vsebinsko novo organiziranje visokega šolstva. Zato pa bo potrebno močno in vsestransko angažiranje vseh družbenopolitičnih organizacij, še posebej pa ZSM, ki mora biti nosilec idej za resnično izenačen položaj študentov in profesorjev

pri upravljanju. To bo možno le, če na te probleme ne bomo gledali lokalistično, ozko zaprti v kroge šol ter pri tem hvalili dosežene rezultate, slabosti pa prikrivali zaradi ohranjanja „dobrega imena“ šole pred ostalimi zavodi. To se že dogaja in se bo verjetno še bolj poudarjalo v času izdelave novih statuten. Najbolj žalostno pa je, da pogosto tudi študentska vodstva sodelujejo v tem lepšanju stanja, pa čeprav zato izgubijo marsikatero pravico, ki jim jo družba nudi.

Drago Pišek

TITO: „Deželi, ki ima takšno mladino, se ni treba bati za bodočnost!“

... A naša mladina – ni pomembno, ali mladi nosijo dolge ali kratke lase – je prekrasna in moramo ji posvetiti čimveč pozornosti ...

(iz Titove zdravice na večerji, Zlatibor, 8. 5. 1972)

Osti med nami

Pri reorganizaciji visokega šolstva na temeljih nove ustave smo dosegli velike uspehe, ki so pomembni tudi za ves nadaljnji koncept dela na posameznih šolah, čeprav nam še ni uspelo sprejeti potrebnih zakonskih predpisov, ki bi naj študentski organizaciji začrtali trdnjše okvire in smeri. Prav tej nalogi smo posvetili svoje sedanje delo. Moram poudariti, da se pri tem ves čas trudimo, da bi naše delo bilo čimbolj socialistično usmerjeno in torej na realni socialistični osnovi. V tem trenutku so uspehi s tega stališča za nas še zlasti pomembni zaradi tega, ker so tako kot težnje naših delovnih organizacij, novo prepričljivo praktično zanikanje teze, da delavski razred nima na izbiri drugega kot sistem kapitalističnega izkoriščanja ali pa monopolno oblast lastne birokracije in tehnostrukture (vpliv iz zahoda). Poleg tega so doseženi uspehi prepričljivo ovrgli tudi nekatere lažne teze ultralevice in malomeščanske desnice, po katerih ne bo iz samoupravljanja na voljenih študentskih forumih nič, če ne bo temeljilo na spontani akciji študentov. Danes pa mora biti vsakomur jasno, da uspehov v boju za utrjevanje samoupravljanja ne bi mogli nikoli doseči v sami študentski organizaciji, če v vsakdanji praksi na čelu tega dela ne bi stala ZK s svojim jasnim dolgoročnim konceptom socialističnega samoupravljanja.

Vendar pa ne bi bilo prav, če bi se zadovoljili z doseženimi rezultati in če se ne bi zavedali resnice, da se s pozitivnim delom in gibanji prepletajo tudi stare konzervativne težnje in poskusi pravzaprav vzpostaviti stare odnose. O takih pojavih se v naši javnosti zelo veliko govori, v njej je bilo upravičeno veliko razprav o našem dosedanjem delu. Prav te razprave in dogovori naj bi bili eden izmed pomembnih dejavnikov, ki bodo določili vsebino koncepta našega sedanjega in bodočega dela v študentski organizaciji. Torej tu ne gre več toliko za utrjevanje in čim vestnejše izpeljavanje samoupravljanja, kolikor za iskanje najbolj smotrnihih rešitev za samoupravno organiziranje na vsakem področju študentske organizacije v ožjem smislu, kakor njene infrastrukture v širšem smislu. Seveda je odpor na načelnih izhodiščih čutili vsaj na začetku, sicer pa smo z njim tudi računali. Vendar pa to zdaj ni več najhujši problem. Številnejši so danes problemi, ki izvirajo iz tega, ker ni jasne praktične usmeritve, ker ni zadostnega znanja oziroma znanstveno-strokovne neusposobljenosti, improvizacije (kar je za študentsko organizacijo na splošno pravzaprav dokaj normalno), premalo konkretnega lotevanja različnih situacij, iz česar izvirajo „zaletavanje“ iz ene skrajnosti v drugo itd.

Prav na te probleme ne smemo pozabiti, ko bomo pripravljali koncepte za svoje tekoče in nadaljnje delo. Zato se ne morem povsem strinjati z mnenji, ki jih je sicer dokaj pogosto slišati, da ne smemo hiteti s konkretnimi programi, ki bi kot pravijo, vezale svobodno samoupravno inicativno, temveč da bi morali, kot po navadi opozarjajo, samim samoupravljalcem prepustiti, da bi iskali ustrezne rešitve.

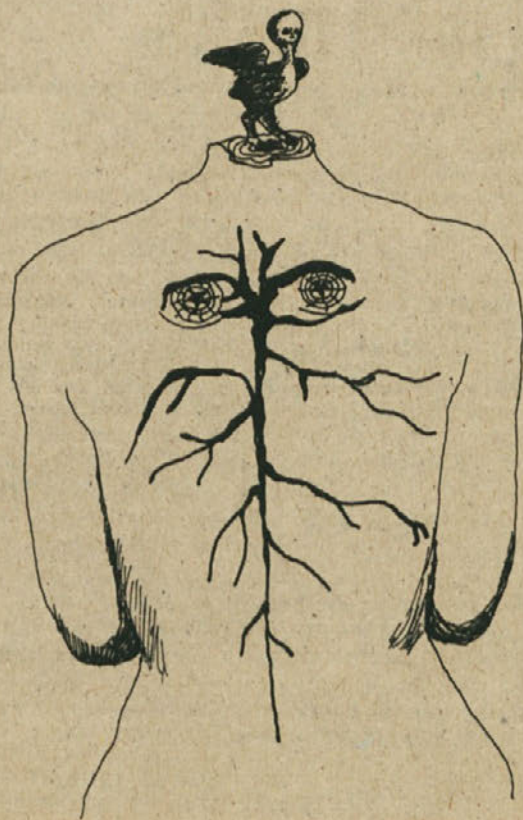
Drugo zelo delikatno vprašanje je vsekakor odnos voljenih forumov v študentski organizaciji do samih organizacij, katere dejansko predstavljajo ne samo v političnem samoupravnem organiziranju temveč tudi v drugih vejah organizacije. Pri tem ne mislim kritizirati neposrednih delegatov, ki tvorijo omenjene forume niti forumov samih, kakor študente nasploh, torej njegovo zainteresiranost za delo teh forumov. Prepričan sem namreč, da velika večina študentov sploh ne ve kaj delajo posamezne komisije, oziroma za kaj so sploh ustanovljene. Danes je postavljeno vprašanje vsekakor zelo pomembno saj vidimo, da so se takšni pojavi odražali tudi v delovnih organizacijah, torej tam, kjer sami neposredni producenti še danes niso našli samega sebe. Jasen dokaz za to so na primer integracijsko-decentralistični procesi horizontalne smeri, čeprav vemo, da je smisel in interes na vertikalni osi, itd. Sicer pa se ne mislim spuščati na področje gospodarstva, saj je to svoje odnose več ali manj uredilo, temveč skušam poudariti, da je smisel vsake organizacije, da na čimbolj demokratičen način omogoči ali pa celo „prisili“ svojega člana, da v njej odloča in jo vodi. Tega pa ni mogoče izvesti če zainteresiranja, vsaj v takšni meri kakor bi bilo potrebno s strani vseh njenih članov ni ali, pa čeprav se večina njenih funkcionarjev še tako trudi, da bi jih pritegnili.

Bojan Peče

Težkih stopinj ni mogla izbrisati niti deroča Savinja

Ambient poznan. Sivolasi možakar nekje pri šestdesetih se bliža naši mizi. Stopa precej nesigurno, pri hoji pa se opira na bergle. Glasan je in z nekaj pripombami pristopi. Čutiti je, da išče družbo, da hoče ob pogovoru potratiti nekaj časa, pa tudi za kozarček, kakor kaže, bi bil voljan dati. Sedaj že veste, da smo v gostilni oz. enem izmed kulturnih spomenikov v Mariboru. Šest nas sedi za mizo. 5 fantov in eno dekle, že mati, pardon. Po napornem sestanku smo sklenili popiti tudi kak literček. Pogovarjamo se, sivolasi možakar pa nekaj mmra. Ne razumem ga. Potem hrabro reče, da bi prisedel. Ja, kar. Drago mu poda stol. Težko se prisede, preveč je popil, pa tudi noge mu nagajajo. Sedi in glavna beseda že teče iz njegovih ust. Kako ste mladina, kako živite? Vprašanje za vprašanjem sprva ne naleti na odgovor, potem pa se odpre. Besede in stavki nam vrejo na usta. Mož govori in govori. Zanimivo in prijetno ga je poslušati. V rokah se najde pisalo, pod njim papir, skratka novinarski pribor. „Bi hoteli dati intervju,“ vprašam. Razlagam, da sem od Katedre, študentskega lista, da nam

primanjkuje materiala za prvomajsko številko, da bi rad zvedel, kako se je študiral včasih, kako so živeli študentje takrat. Od Katedre ste, saj jo poznam, že petnajst let jo imam naročeno in redno jo prebiram. Kako pa se pišete? Povem in hvali me, hvali moje članke, pa vsega tudi ni treba preveč resno jemati. Seveda vam bom povedal, kar hočete vami povem. Pripravljen je in svinčnik že teče po papirju. Sprva se zatika pa ... Kje sem študiral? Ja sprva v Zagrebu, a če je bilo težko, ja seveda je bilo, pa ne študij, saj je matematika najlažji predmet, no arhitektura tudi ni lahka. Štiri leta in pol sem študiral visoke gradnje. Prišel sem z nizkimi, pa sem se v prvem semstru prepisal na visoke gradnje. 36. leta sem diplomiral v Zagrebu. Potem pa je bil, silom prilike, na vrsti Berlin. Tam sem bil 2 meseca in končal še nizke gradnje. Takrat je šlo to hitreje kot danes, pa tudi kadre so rabili. Študij je bil lahek, študentsko življenje pa ni bilo lahko. Že takrat v Zagrebu sem plačal 700 dinarjev za kletno sobo. To je bilo takrat precej. A glede hrane? Ja, nekoč sem za restavracijo na Jelačićevem trgu v Zagrebu narisal načrte. Ha, pozneje sem na ta račun za malico v tej

restavraciji plačal vedno nekaj manj. Ponavadi sem jedel zelje s kranjsko klobaso, ali pa segedin in to je bilo vsak dan kar dovolj. Ja študiral sem na lastne stroške, nič denarja od drugod. Življenje je bilo težko. Med študijem pa sem tudi inštruiral. Lastnikovega sina sem učil in hčer tudi. Potelj sem za sobo plačal nekaj manj. Pa tudi izložbe za Kastner und Oehler sem urejal. Ja, lahko bi dejal, da sem bil kar dober študent. Izpiti so redno tekli. Ampak današnji študentje nas stare v marsičem prekašajo, skoraj povsod so boljši, tudi v ljubezni. Študijski programi so danes mnogo obširnejši, kakor pred leti. Samo študentska puberteta, ta pa je danes mnogo večja kot nekoč. To pa zaradi tega, ker večina staršev ni v stanju sodobno vzgajati svoje otroke, niso sposobni hoditi s časom v korak.

Danes poučujem na visoki tehnični šoli opisno geometrijo in moram reči, da so študentje pri meni pridni in da tudi znajo. Dobri so, študentje, pravi Bernard Žnuderl, ki se je predstavil. Za študente se zanimam in jih tudi spoštujem, ker se borijo za mariborsko fakulteto in Maribor si je že s svojimi borci zaslužil, da bi postal univerzitetno mesto.

Pa o 1. maju, bi tudi radi, da spregovorim ... da, 1. maj je edini praznik, ko mi vsi največ ne naredimo. Nekoč me je tovariš Tito potrepljal po rami in mi dejal, da sem napravil „nešto iz nule“. Rad ga imam, važno je, da ga imamo vsi radi, našega Tita, ki je vse naredil iz nič in potrebno je, da vsi — stari in mladi — stvari vodimo naprej, pa čeprav po berglah.

A, najboljši v našem sistemu? V tej družbeni sferi bi lahko pohvalil to, da iz nič ustvarjamo plus. Včasih je bil izvoz negativen, kljub temu pa smo uspeli dobiti dvakrat več nazaj. Danes pa je obratno in zato se ne počutim preveč dobro. Smatram, da je potrebno našo zunanjo trgovino usmeriti v realni okvir možnosti inozemstva do nas. Dajmo najboljši, kar imamo za najvišjo ceno in lahko samo-upamo, da bodo drugi dali vsaj takšno robo nazaj.

Pa o partizanstvu? Sem star partizan. Naj vam samo povem, zakaj imam bergle. Leta 1944 v mesecu decembru sem prebil s svojo družino tri nemške obročje. To je bilo v okolici Mozirja. Šestkrat sem bredel Savinjo do vratu in to pri minus 24 stop C in po dveh urah sem dosegel kmeta na nadmorski višini 1800 m, ki pa je sprejel k sebi samo otroke in ženo, mene ni hotel in od takrat sem bolan, danes pa vlečem za seboj bergle. Pa Arthur Pahor in Lovše. Ko sta pobegnili iz zapor, smo se dobili in marsikaj pogovorili. Za Pohorski bataljon smo nosili hrano, gojzerje in medikamente. Gestapo je nekaj zavohal, pa sem moral pobegniti.

1945. leta sem koncem marca zdravil partizana Lojzeta Krompeta, prijetnega fanta, ki je bil prerešetan. Iz njega sem potegnil preko 200 špliterjev. Bil je zakopan v senu, ko je prišla nemška „štrajfa“, jaz pa sem pobegnil in se skril. Niso naju našli.

Preko dvesto nemških SS-vojakov je bilo na poti proti domačiji v Radigundiji, kjer je ležal težki bolnik, bolehal je za pljučnico. Mimo njih sem se prebil do njega in ga skušal ozdraviti. Doktor Lesnika je rekel, da mu ni več rešitve, pa sem ga vseeno več kot dvajsetkrat previl v ledeno mrzle obkladke in ta človek še danes živi, pa čeprav je bil že odpisan. Ja, Kranjc se je pisal. Ko sem ga tako zdravil, je prišla nemška SS grupa proti hiši in sem se umaknil v šrambo. Odkrili so me in visoki oficir me je vprašal, kaj tu počnem. Odgovoril sem, da je tu moj sorodnik in ga poskušam ozdraviti pljučnice. Pregledali so dokumente, ki pa so bili dobro ponarejeni. Ponaredil jih je brat nekega oficirja, kateremu sem rešil sina, da ni šel na rusko fronto. Od mene so se poslovili s Heil in sem ostal ter v Savinjski dolini opravljal svojo dolžnost. Ing. Čmak in jaz sva gradila vse mostove na Savinji. Most v Nazarjih je napravil ing. Hinko Čmak.

Ja, pa še nekaj vam povem. Spomladi marca 1954. leta so Nemci hoteli napasti Radigundo. Preprečil sem njihov namen s tem, da sem na Brecljskem hribu napravil in postavil peterokrako zvezdo s premerom šestih metrov. V vsak krak pa sem dal municijo. Naredil sem, da je zvezda pokala. Nemci so se po trebih plazili po Mozirju in opustili prvotni namen. S tem je bilo rešenih preko štirideset družin iz vasi Radigunde.

Kot človek, ki je vse to preživel, je ostal v svoji funkciji družaben. Daje nasvete mlajši generaciji, popije pa ga tudi toliko, kolikor ga lahko nese. Tak je Bernard Žnuderl, ki se je rodil 6. 8. 1913 v Jakobskem dolu, ki je bil po vojni tudi štiri leta in mesec dni zaprt zaradi komniforme, pa čeprav še danes govori, da je antirus. Zaradi tega je bil tudi ločen od svoje žene in ko je to opisoval, so se temu sivolasemu možakarju na očeh zasvetile solze.

Pospremimo ga do gostilniških vrat in toplo nam je stiskal roke. Bodi zdrav, Bernard.

Ogromen krvni davek

Družbeno blaginjo razumemo kot ustrezno življenjsko raven in v širšem pomenu besede – življenjske razmere, delovne razmere, družbene razmere... V okvir blaginje pa lahko postavimo tudi varstvo pri delu. To področje ne zajema le varstva pri stroju, na katerem delavec opravlja posamezne delovne operacije, ampak tudi zdravstveno, socialno in družbeno pravno varstvo. OZD mora zagotoviti, da je vsak delavec ob razporeditvi na novo delovno mesto seznanjen z nevarnostmi tega delovnega mesta in z varnostnimi ukrepi. (pri nadaljnjem pisanju bom izhajal iz podatkov za leto 1973, ker so najbolj kompleksno obdelani)

Od leta 1952 do 1973 se je število zavarovancev povečalo skoraj za trikrat (od 281.390 na 681.217), število nesreč pa se je povečalo od 46.576 na 52.946. Te nesreče so leta 1973 zahtevale 974.888 delovnih dni (leta 1964 pa kar 1.022.145 dni) in 58 smrtnih primerov. Skratka, ogromen krvni davek, ki ga ne odplača še tako visoka stopnja družbene blaginje.

DELOVNO VARSTVO V SLOVENIJI

SR Slovenija je razdeljena na devet skupnosti za zdravstveno varstvo: Celje, Gorica, Koper, Kranj, Ljubljana, Maribor, Murska Sobota, Novo mesto in Ravne. Poleg teh osnovnih zdravstveno varstvenih centrov obstajajo še izpostave – v gosto naseljenih krajih izven osnovnih centrov in podružnice. Vse te skupnosti tesno sodelujejo z internimi ambulantami v OZD in s službo za inšpekcijo dela, okvirni program pa jim na tem področju daje temeljni zakon o varstvu pri delu.

Prelomnico službe za varstvo pri delu pomenita leti 1965 in 1966, ko sta oba, temeljni in republiški zakon o varstvu pri delu v delovnih organizacijah zahtevala, da lahko to delo opravljajo le inženirsko tehnični kadri, ustrezno izpopolnjeni za opravljanje teh nalog. Vendar je do sedaj le nekaj več kot polovica delovnih organizacij na področju Slovenije organiziralo ali ustanovilo referate za varstvo pri delu. Lahko torej trdimo, da je služba varstva pri delu pri nas šele v povojih, čeprav je ta služba zelo važen del celotne organizacije proizvodnje. Služba za varstvo pri delu ima namreč poleg kontinuiranega dela (nadzorstva delovnih priprav, strojev, pogojev dela...) tudi soodgovornost za življenje in zdravje delavcev v delovnih organizacijah. Za pravilno opravljanje svojih nalog pa mora ta služba tesno sodelovati s službami za zdravstveno varstvo, za medicino dela, za psihofizično varstvo, s kadrovske službo, s socialnim varstvom in drugimi.

Novi temeljni zakon o varnosti pri delu pa je dal zakonsko osnovo tudi posebnim zavodom za varstvo pri delu, ki op. avljajo sedaj le še rutinska dela, čeprav bi morali biti v pomoč tudi pri raznih meritvah in predvsem takrat, kadar te službe v delovnih organizacijah svojega dela same ne bi zmogle.

POTREBNO JE...

Vsaka delovna organizacija, ki pripravlja delavce za določene delovne operacije pri določenih strojih, mora imeti možnost zahtevati varstveno oceno ali varnostni atest za vsa delovna sredstva, pa tudi sredstva, ki so v pomoč pri delu. To je dolžnost delovne organizacije tako do delavca – posameznika, kakor do celotne družbene skupnosti, proizvajalec pa mora obvezno imeti varnostni atest za delovne procese, gradbene objekte, za strojno in drugo opremo ter za posebno varnostno opremo. Praksa pa nam kaže drugačno lice. Mnogo je nesreč po krivdi višje sile – čeprav bi se ta višja sila dala odpraviti in pravočasno zaznati, če bi tekoče spremljali probleme varstva pri delu in permanentno opravljali analize delovnega procesa. To pa ni le malomarnost, ampak tudi veliko pomanjkanje ustreznega strokovnega kadra, saj je znano, da poleg visoke šole za varstvo pri delu, v Sloveniji le redke tehnične šole vključujejo predmet varstva pri delu v svoje učne programe. Tako dobimo žalostno podobo hlastanja po čimvečji ekonomičnosti dela in zapostavljanju varnosti dela, zapostavljanju človeškega faktorja v proizvodnji. Vendar pa nam večje produktivnosti ne bodo prinesla le nova, tehnično izpopolnjena sredstva, ampak (in predvsem!) sprostitev delavca na delovnem mestu in s tem pospešitev razvoja njegove kreativnosti. Z večjim varstvom pri delu bomo morali odpraviti tudi izraz „nesreče pri delu“, ker zajema preveliko dozo vere v usodo, v moč „višjega“ od človeka, čeprav je znano, da lahko dogodke pri delu že vnaprej predvidimo, ugotovimo in odpravimo vzroke – da je nezgoda le v

redkih primerih delo stihije. Dandanes poznamo naslednje vzroke slabo razvitega varstva pri delu:

- varnost pri delu je v OZD pojmovana kot področje socialnosti ali humanizacije dela, ne pa kot izraz dobrega in skrbnega gospodarjenja z družbenimi sredstvi,
- varstvo pri delu še vedno ni sestavni del proizvodnih elementov,
- še vedno nismo spoznali, da nam višja stopnja varnosti pri delu zvišuje tudi produktivnost,
- materialne škode le v majhnem deležu nosijo OZD, ostalo celotna družba,
- odgovornost in krivda za delovno nezgodo se uspešno zavrača največkrat na poškodovanca,
- premajhen poudarek varstva pri delu v srednjih in višjih šolah,
- službe za varstvo pri delu so nemalokrat izolirane...

TRAGIČNI PODATKI

Za primerjavo o bolečem in nesmiselnem krvnem davku, ki sem ga navedel uvodoma, lahko podam še nekaj števil za celotno državo; kjer je bilo 1972. l. 282.432 nezgod pri delu, invalidskih upokojenecv pa več kot starostnih – to razmerje je edinstveno na svetu. Inšpekcija za delo je izrekla v tem letu preko 3000 prepovedi za leto na posameznih delovnih mestih, pogosto pa v celih obratih. Neposredni izdatki (nadomestila za OD, invalidnine), so presegle tega leta 500 milijonov din, v letu 1971 pa smo v Jugoslaviji zaradi bolezni izgubili kar 58.000.000 delovnih dni.

Po podatkih zveznega zavoda za socialno zavarovanje je bilo 1971. l. v naši državi 497.000 invalidov dela, kar predstavlja 12 odstotkov od skupno zaposlenih. Razen tega pa obstaja trditev, da v naši državi nimamo niti približne predstave o zdravstvenem stanju naših delavcev, čeprav ustrezni predpisi strogo določajo redne zdravniške preglede vseh zaposlenih – določajo! Na takšnih področjih dela, kot je zdravstveno stanje delavca in njegovo varstvo pri delu, bi morali biti najbolj natančni, neoziraje se na čas in s tem izgubljene delovne ure. Še vedno velja namreč pravilo – bolje preventiva, kot kurativa! To pa še predvsem pri delu z ljudmi!

Posebno poglavje pri varstvu pri delu predstavljajo poklicne bolezni. Teh poznamo (formalno določenih) 44, pri tem pa največkrat zasledimo zapraševanje pljuč (z vdihavanjem prahu) s kremenčevim prahom, v rudarstvu, v livarnah... potem zastrupitve z živim srebrom, s svincem, zadnja leta pa tudi vedno več okvar sluha in zastrupitev z ogljikovim dioksidom. Nevrotičnih obolenj zakon o invalidskem zavarovanju ne priznava, prav tako pa ni raziskana vloga alkohola kot povzročitelja nezgod. Njegov negativni učinek je znan v prometu, prav tako so znani ukrepi v boju proti alkoholizmu na cestah – medtem ko v delovnih kolektivih mnogokje še vedno točijo pivo, stalna praksa pa je tudi, da si delavci iz nerazvitih področij ali socialno šibkih družin prinašajo alkohol na delovno mesto – vendar pa je prav tako nevarno delati vinjen, kot voziti avto. Delovna disciplina je na tem področju torej še vedno izredno slaba.

VZROKI NESREČ

Nomenklatura vzrokov nastanka nesreč pri delu, republiškega zavoda za socialno varstvo (statistični prikaz), nam prikazuje naslednji spekter vzrokov, od katerih je veliko večino prav mogoče odpraviti – seveda če...!

Do nesreč je prišlo:

- zaradi tega, ker stroji ali druge naprave niso brezhibno delovale,
- zaradi motnje v normalnem tehnološkem procesu,
- ker ročno orodje ali orodje na mehaničen pogon ni bilo v redu,
- ker električna napeljava ni v redu delovala,
- ker delovni prostor ni bil pravilno izgrajen, vzdrževan,
- nezadostna razsvetljava, nezdravo ozračje, ropot,
- slaba transportna pot,
- pomanjkanje varnostnih naprav, osebnih varnostnih sredstev,
- zaradi višje sile – veter, sneg...
- zaradi nesmotrnega načina dela,
- slaba organizacija dela, – slabi splošni nadzor,
- neustrezna poklicna izobrazba, neustrezne delovne izkušnje,
- kršitve predpisov o varnosti pri delu,
- kronične bolezni, preutrujenosti, nezadovoljstva delavca, duševne lastnosti in pomanjkljivosti...

Te vzroke bi lahko naštevali še kar naprej, vendar nam kratek pregled najvažnejših pokaže, da je višja sila res v manjšini in da

veliko breme odgovornosti za nezgode pri delu nosijo takoimenovani subjektivni faktorji, katere je moč, če že ne odpraviti, pa vsaj zmanjšati na minimum. Poleg splošnega družbenopolitičnega izobraževanja delavcev bomo morali v nadaljnje veliko skrb posvetiti tudi izobraževanju na področju varstva pri delu, posebno družbeno skrb pa bomo morali posvetiti tudi kontroli za izvajanje varnostnih ukrepov. Zavedati se moramo, da človek ni stroj, ki mu pri izpadu matice le-to zamenjamo z drugo, da je človek – skratka človek in da kot tak potrebuje veliko več pozornosti od praznih besed in strogo začrtanih ekonomsko tehničnih planov dela!

VPLIV OKOLICE

Na delovno razpoloženje posameznika npr. za strojem pa ne vplivajo le varnostni ukrepi, ampak tudi odnosi v kolektivu, odnosi nadrejeni – podrejeni, delovno okolje (mikrookolje), ustrezna izobrazba in afiniteta do določenega dela, odnosi izven delovnega kolektiva (prijateljska srečanja, družinsko vzdušje, športna srečanja, rekreacija...) – vse to pa predstavlja kar lepo

kompleksno sliko vseh vzrokov, ki vplivajo na posameznikovo počutje in njegov odnos do dela. Vendar nam vsi tile podatki ne bodo omogočili globalnejšega pregleda nad problematiko humanizacije dela, če ne bomo upoštevali še ekološkega problema, problema visoko razvitih industrijskih središč, ki uničuje rastlinje, preganja živali in s svojo uničevalno močjo ruši tudi zdravstveno stanje ljudi. Tako je poglavju o ergonomiki dela potrebno dati še skrb za zdrav psihofizični razvoj posameznika in širšo družbeno afirmacijo na področju odpravljanja napak, ki jih prinaša naša hitra in nesorazmerna rast industrializacije. Na sedanji stopnji razvoja postaja človek vedno bolj redukcija vsebine dela, drobno kolesce, ki ga požira tempo dela, kolesce, ki ga tako neboleče zamenja avtomat. V tem pa ni humanizacije dela, in tako obstaja ta beseda le fraza, puhla in boleča fraza. V industrijsko razvitejših deželah zato poudarjajo vedno bolj sprostitev in razbremenitev delavca – avtomata in njegovo preusmeritev v resnično vsebinskega soustvarjalca celotnega družbenega razvoja, v sprostitev njegove kreativnosti.

marjan vešnar

Sam v imenu drugega

Najpomembnejši dokument, sprejet v naši državi v zadnjih letih, nova ustava, nam je prinesla novost pri nadaljnji krepitvi samoupravnih odnosov v naši socialistični družbi. Z uveljavitvijo delegatskega sistema v praktičnem pomenu besede bodo namreč samoupravni odnosi med ljudmi v naši družbi bolj neposredni, bolj demokratični in odločanje bo prevzelo še širšo dimenzijo. Na vseh področjih v gospodarstvu, upravi, itd., prav tako pa tudi v visokem šolstvu se je naš delegatski sistem že uveljavil, ali pa je na najboljši poti, praktičnega uveljavljanja.

Nas zanimajo predvsem delegatski odnosi v visokem šolstvu in položaj študenta v teh delegatskih odnosih na visokošolskih zavodih. Novi odnosi in osnutek zakona o visokem šolstvu ugotavljajo enakopravno vključevanje študentov v izobraževalni proces. Študent lahko in mora (izhaja iz ustave) enakopravno soodločati o vseh vprašanjih, ki ga neposredno ali posredno tangirajo in se sproti pojavljajo v okolju, kjer študira, živi in dela. Za nas ne sme biti bistveno število, t. i. delegatov študentov, saj je temeljni princip delegatskega sistema medsebojno dogovarjanje in sporazumevanje.

Problem je nekje druge, odraža pa se predvsem v, t. i. subjektivnem momentu. Biti delegat, mora biti povsod zelo jasno poudarjeno, ni takó enostavno kot na prvi pogled izgleda in kot se je doslej na večini šol dogajalo.

Volitve delegatov na šolah so bile izvedene bolj ali manj pravočasno. To je bilo zadovoljivo opravljeno in marsikje je na tem tudi ostalo. Nikjer se ni dajalo dovolj poudarka dejstvu, da delegati morajo biti izvoljeni kot resnični predstavniki široke populacije študentov. Problemi na visokošolskem zavodu jim morajo biti znani in za njih se morajo zanimati. Študentje so seveda najbolj zainteresirani za odločitve, ki se sprejemajo v pedagoško-znanstvenem svetu šole. V tem organu so tudi zastopani z določenim številom svojih predstavnikov.

Omenil bom samo nekaj problematičnih dejstev, ki se pri uresničevanju delegatskih odnosov na visokošolskih zavodih pojavljajo.

– Velikokrat se zgodi, da študent, ki je izvoljen v neki samoupravni organ šole niti ne ve prav, kam je izvoljen in kakšno nalogo mora tu opravljati.

– Na različne seje prihaja kot delegat popolnoma nepripravljen s problemi, ki bi jih moral na seji prezentirati, pa je seznanjen le iz kuloarskih razgovorov med študenti.

Delegat, ki pravzaprav ni delegat (v tem primeru) je potemtakem samo figura in ne predstavlja ljudi, ki so ga izvolili. On predstavlja npr. v pedagoško-znanstvenem svetu le samega sebe. Ker pa največkrat na seji samo sedi in je pasiven opazovalec dogajanja in sprejemanja važnih odločitev, se iz tega jasno vidi, v kolikšni meri je študent-delegat, resnični praktični činitelj demokratičnih odnosov na višji ali visoki šoli.

Zaradi tega je, čeprav že nekoliko pozno, pa vendarle potrebno razmisliti o teh problemih, saj če ne bodo ustrezno rešeni, si nikakor ne moremo zamisliti uresničitve že tolikokrat uporabljenih besed „študent – aktivni dejavnik izobraževalnega in samoupravnega procesa na visokošolskem zavodu“.

Izhajajoč iz prej navedenih dejstev bi nujno morali zagotoviti naslednje:

– Izvoliti v vse samoupravne organe študente, ki so sposobni opravljati to zahtevno nalogo, ljudi, ki jim kot prijatelj prijatelju lahko zaupa in, ki ne bodo kolebali, kadar bo potrebno povedati in zastaviti tudiše tako oster in pereč problem.

– Poskrbeti za izobraževanje delegatov–študentov, celotno študentsko populacijo pa bi bilo potrebno seznaniti vsaj z bistvom delegatskih odnosov, saj je to pravzaprav novost za vse delovne ljudi in občane v naši družbi. Namreč ni dovolj, da se o teh delegatskih odnosih samo bere, temveč jih je potrebno tudi razumeti in čim dosledneje realizirati v praksi.

Če bi se poskrbelo za uresničitve vsaj teh dveh posameznih vprašanj, bi bilo veliko problemov že rešenih in ne bi bili potrebni še dodatni napor peščice ljudi, ki se za nekaj trudijo, pa še njim samim ni jasno, za kaj.

Če bi hoteli tehtati odgovornosti, ki zaradi tega nastajajo, ne bi smeli iskati le-teh samo med študenti. Lahko jih iščemo pri činiteljih vzgojno–izobraževalnega procesa – profesorjih, saj bi tudi oni verjetno morali razumeti te nove odnose, ki niso samim sebi namen, ampak imajo brez dvoma namen krepitve samoupravnih odnosov povsod, kjer živi in deluje naš delovni človek (pa tudi študent).

Bojan Kovačič

PRVOMAJSKI PRAZNIK

„Prvomajski praznik je živ, zgodovinski del mednarodnih delavskih razrednih bojev. Navidez je to vedno isto monotono ponavljanje enakih govorov in člankov, enakih zahtev in resolucij. Zato tisti, katerih pogled obvisi le na površini stvari, verjamejo, da prvomajski praznik izgublja na pomenu; ne morejo doumeti notranjega, skoraj neopaznega nastajanja odnosov, zato v prvomajskem prazniku vidijo „prazno demonstracijo“. Toda prav v tej, navzven enaki pojavi obliki, skriva majski delavski praznik menjajoče impulze proletarskega boja, živi skupaj z delavskim gibanjem in se zato spreminja z njim.“

Boljšo oznako za prvomajski praznik, kot jo je z zgornjimi besedami zapisala R. Luxemburg že 1907. leta, bi težko našli. Zgodovina delavskih bojev že več kot stoletje daje značaj vsakoletnemu 1. maju, glede na razmah organiziranosti in moči delavskih množic v svetu, glede na specifičnost zahtev in okoliščin, ter glede na vsakoletno družbeno svetovno situacijo. Še tudi po stoletju praznovanj je ta praznik marsikje v svetu nepriznan, spremljajo ga prepovedi in represalije vladajočih razredov na eni, a zato toliko bolj zavzeta aktivnost delavskih množic na drugi strani. Tam, kjer si je delavski razred izboril obče družbeno priznanje, je 1. maj praznik vseh delovnih ljudi, praznik v spomin pribojenih zmag in častnih dogovorov. Zopet drugje je to nepriznan, a zaradi organizirane delavske moči dopuščen dela prost dan, kompromis, h kateremu vladajoči razred pristopa sicer s skrivnim namenom manipulacije, a vendarle hkrati priznava moč delavskih množic in svojo odvisnost od njih.

april

27

1931

se je začela pred deželnim sodiščem v Ljubljani razprava proti 29 komunistom iz Ljubljane, Velenja in Guštanja. Trajala je do 2. maja. 14 obtožencev je bilo obsojenih zaradi komunističnega delovanja, ostali so bili zaradi pomanjkanja dokazov oproščeni.

1941*

je bila ustanovljena na stanovanju Josipa Vidmarja v Ljubljani na Večni poti 3 Protiimperialistična fronta (tj. kasnejša Osvobodilna fronta). Na ustanovnem sestanku so bili: Boris Kidrič, dr. Aleš Bebler in Boris Zihel za KPS, Tone Fajfar kot zastopnik krščanskih socialistov, Jože Rus kot zastopnik demokratičnega krila Sokolov ter Jože Vidmar, dr. Fran Šturm in dr. Ferdo Kozak kot zastopniki slovenskih kulturnih delavcev. (Dr. France Škerl je sicer dokazal, da je bil ustanovni sestanek že 26. aprila, vendar se spominjamo »ustanovitve OF« po tradiciji, ki jo je »zagrešil« Boris Kidrič, 27. aprila.)

1945

so na črti Koritnica—Milonja pri Ilirski Bistrici enote 20. udarne divizije ob podpori dveh bataljonov 1. tankovske brigade skoro docela uničile 3. bataljon 19. SS policijskega polka in nemški 4. gradbeni bataljon, srbski prostovoljski korpus pa razbile.

1945

je bila v Sarajevu, ki je bilo osvobojeno 6. aprila, ustanovljena ljudska vlada Bosne in Hercegovine.

Misel, da bi združili napore za 8-urni delavnik z dela prostim dnevem, se je prvič pojavila v Avstraliji. Tamkajšnji delavci so že 1856. leta sklenili, da organizirajo takšen dan, združen z zborovanji in prireditvami. Dogovorili so se za 21. april. To naj bi po prvotni zamisli bila enkratna manifestacija. Toda že ta prvi praznik je s svojim močnim vtisom na avstralske delavske množice deloval tako vzpodbudno, da so ga sklenili ponoviti vsako leto.

Zamisel delavskega praznika se je hitro razširila preko avstralskih meja in bila sprejeta med delavci celega sveta.

Kot prvi so avstralskim tovarišem sledili 1886. ameriški delavci. Ti so za delavski praznik določili 1. maj. Seveda je bila ta odločitev, da na ta dan masovno ustavijo stroje, proti volji delodajalcev in praznik ni minil brez policijskih represalij in odpuštov. Stavkovno gibanje se je nadaljevalo še po prvem maju in znani so krvavi dogodki tistega leta v Chicagu. Vendar pa so pregajanja preprečila, da bi v naslednjih nekaj letih delavci zopet lahko organizirali praznovanje. Šele 1888. so ameriški delavci zopet sprejeli sklep, da kot naslednji praznik praznujejo 1. maj 1890. leta.

Temu sklepu so se pridružili tudi evropski delegati delavskega kongresa 1889. leta. Tako lahko štejemo 1. maj 1890 za prvi delavski praznik vseh delavcev sveta.

Takrat si še nihče ni mogel predstavljati, kako sijajno bo ta zamisel izvedena in kako hitro jo bodo delavci prevzeli. Zadostovala pa je že ta enkratna manifestacija, da je velika večina delavcev dojela in čutila svojo združeno moč. Prvomajski praznik je postal vsakoletna prireditev, postal je delavski borbeni praznik.

Parole prvega maja so bile vedno povezane z gesli socialne in razredne borbe, izražale so tako zahteve delavskih množic za izboljšanje njihovega socialnega in materialnega položaja, kot tudi stališča do buržoazne politike in gospodarstva. Iz demonstracije za osemurni delavnik, manifestacije organizirane moči delavskih množic, preko demonstracije delavskega razreda za svetovni mir, proti vojnami in vojnimi kreditom, za volilno pravico itd. se je ta praznik razvil v demonstracijo za proletarsko revolucijo.

Tudi na Jugoslovanskih tleh je praznovanju 1. maja dajala značaj razredna borba delavskih množic. Pomembno pa je zlasti obdobje NOB, ko prvič v zgodovini delavskega gibanja praznovanje 1. maja ni bilo samo borbeni praznik delavskega razreda, pač pa z združitvijo naporov za nacionalno osvoboditev postane vsenarodni praznik. Boris Kidrič je že 1944. leta ob 1. maju da so okoliščine fašističnega tiranstva kot osnovna nevarnost za vse človeštvo razširile praznik 1. maja v praznik borbene solidarnosti in skupnih borbениh, krvavih naporov vseh svobodoljubnih človeških sil.

„Delavski razred Slovenije ima zaščeno, da je 1. maj, njegov praznik, hkrati praznik vseh slovenskih narodnih množic, ne glede na družbeno pripadnost in na ožje prepričanje. Pomeni vsem dan mobilizacije sil za zmago nad prekletim okupatorjem.“ (Zbrana dela B. Kidriča, CZ 59. II del, str. 59).

Z izbojevano zmago in odločitvijo jugoslovanskih narodov in delavskih množic, da uveljavijo lastna hotenja po emancipaciji delavskega razreda z odpravo izkoriščevalskih razredov, se je menjala tudi narava praznika. To je bil praznik v svobodi, v čast doseženim zmagam, pa tudi s pozivi na mobilizacijo za bodoče napore izgradnje v vojni opustošene in sedaj narodne države. Pozival je k izpolnitvi petletk, v njegovih geslih se izraža sovjetsko jugoslovansko ideološki spor in odločnost, da obranimo pridobljeno svobodo, pa geslo „tovarne delavcem“ kot začetek poti v samoupravljanje, itd. Prvič po velikem oktobru delavske množice niso vzklikale proti vladi, temveč za narodno vladno, za plan, za tovarniška, delavska vodstva...

Misel, ki smo jo uvodoma povzeli po R. Luxemburg, je danes še prav tako aktualna kot na začetku tega stoletja. Razmere in svetovna družbeno gospodarska situacija so danes nekaj čisto drugega kot takrat, a da povemo s Kidričevimi besedami, ko gredo stvari na bolje, se ne smemo uspavati, pač pa moramo biti še bolj pozorni in samokritični. Duh novo sprejete ustave še ni življenjska praksa slehernega delovnega človeka in občana.

Prvi maj ne more biti samo dela prost dan, napolnjen na eni strani s tematsko obarvanimi članki, TV in radijskim programom, pa morda še, bolj po sili, priložnostnimi proslavami po delovnih kolektivih, kjer je čestokrat govora samo o preteklih uspehih; za izpolnitev načrtov in planov niso potrebne slovesne zaobljube, potrebna je uskladitev vseh posamičnih naporov. Prav tako ta praznik ne more biti priložnost za pivska, vikendaška in podobna privatniška razpoloženja, ali pa priložnost za zaslužek z eksotično turističnim razpoloženjem občanov, pač glede na gmojne zmožnosti posameznika.

Ne moremo pozabiti na mobilizatorski značaj prvomajskega praznika. Razslojenost naše družbe, zapletenost našega

gospodarstva v občnem svetovnem gospodarskem protislovju, prizadevanja po uveljavitvi naše specifične družbene ureditve, so problemi slehernega in vseh delovnih ljudi, problemi, ki jih ne moremo odriniti na stran niti za en sam dela prost dan.

Prvi maj ne more biti „prazna manifestacija“, ni izgubil na pomenu in veljavi tudi v takšnih družbenih okoliščinah, kot so naše. Sprejemamo letne družbene in samoupravne načrte o nujnem dvigu družbenega produkta, o stopnjah družbene in skupne porabe, o dovoljeni stopnji obremenitve temeljnih organizacij združenega dela, o protiinflacijskih ukrepih, itd. Potem nam že ob četrtnem zdvajajo cene, uvoz, inflacija, ne dosegamo predvidenega izvoza, trepetamo za stabilizacijo, se otepamo z likvidnostjo, in zahtevamo zopet večje plače, delitve viškov, pa višje cene lastnih izdelkov ali storitev, nergamo nad podobnimi ukrepi pri drugih, utemeljujemo ukrepe kreditne politike, da niso instrument socialne pač pa finančne politike; in tako naprej neobvladano število starih in na novo porajajočih se težav.

„Plan v celoti izpolnjujemo in presegamo, kadar je s kvantitativno izpolnitvijo združena tudi predvidena ali celo boljša kvaliteta, kadar ne presegamo predvidenih stroškov, oziroma kadar jih znatno zmanjšujemo. Pri stroških ne gre le za važno denarno vprašanje, temveč tudi za drugo, morda še važnejše, gre za

vprašanje GMOTNEGA RAVNOVESJA“. (Zbrano delo, B. Kidrič, CZ' 62. III. del. str. 215).

Na te besede utemeljitelja našega družbenega planskega gospodarstva, kot da smo pozabili. Uveljavljamo vrsto denarnih instrumentov, pa vsi po vrsti odpovedujejo pred pritiskom dvigovanja cen surovinam, izdelkom in uslugam, z večjanjem denarne mase se ruši gmotno ravnovesje in le parcialno zadržuje rastočo inflacijo. Med državnim planiranjem izpred dvajsetih let in današnjim samoupravnim dogovarjanjem je tržno gospodarstvo. Direktivno delovanje našega planiranja, ki mu je Kidrič pripisal tisto kvaliteto, ki je kapitalistično planiranje z značajem prognoziranja ne more imeti, zamenjuje z novo ustavo družbeno in samoupravno sporazumevanje na vseh področjih družbene aktivnosti. Prehod na takšen značaj družbenih odnosov naj bi bil „boj za dokončno odpravo gospodarske anarhije, ki izvira iz kapitalističnega načina proizvodnje z vsemi njegovimi zakonitimi pojavi, kakor so krize, nezaposlenost, itd“.

Ko od starega prevzemamo dediščino, mora biti ta za osnovo graditve – novega. V ustavo smo zapisali kaj hočemo, uresničitev načel pa zahteva novih naporov in bojev. Temu naj bo posvečen letošnji prvi maj.

PAVLE KRISTAN

Bo pomoč res prava pomoč

Študijski projekt Slovenske gorice še ni v celoti realiziran. Po terminskem planu je sedaj na vrsti gospodarski program VEKŠ, ki za solidno izvedbo ne potrebuje ničesar drugega kot v redu pripravljene anketne pole in uvežbane anketarje. Te priprave pa zahtevajo seveda vso pozornost strokovnjakov in dobro poznavanje materialov (že pripravljenih programov) PA in VAŠ. Upoštevati pa se morajo tudi širše družbene zahteve.

BREME PRETEKLOSTI

Slovenske gorice niso poznale tehnične revolucije, niso poznale zvitosti trgovcev in napredka, ki ga je trgovina zanesla v večje, prometno bolj povezane kraje, niso poznale modernizacije – pač pa so od nekaj bile pod peto izkoriščevalca. Izkoriščali so jih vsi, tja od fevdalcev, do zemljiških posestnikov v dobi kapitalizma, izkoriščali so ljudi in zemljo, ne da bi upoštevali potrebe teh ljudi in te zemlje.

Po drugi svetovni vojni so izkoriščani ljudje sicer svobodno zadihali, vendar naše družbeno-gospodarski razvoj in naše zahteve niso storile ničesar več. Razvijali smo bazično industrijo, potem lahko, razvijali smo promet – vse med že prej razvitimi kraji in v korist teh krajev. Tako se je razkorak med razvitimi in nerazvitimi še večal. Slaba povezava s trgov, slabo razvit trg kmetijskih pridelkov in slaba povezava z individualnimi proizvajalci pa sta pahnila te kraje med najmanj razvite predele v naši republiki. Vendar pa nihče ne more reči, da tudi ljudje v teh krajih niso delali. To družbeno breme je potrebno sedaj, v čim krajšem roku olajšati, potrebno se je zavedati svoje odgovornosti in omogočiti to, za kar so se borili naši očetje med NOB – vsem enake pravice in enake pogoje za delo in življenje.

VLOGA ŠTUDENTOV

V okviru študijskega projekta Slovenske gorice je družbena odgovornost študentov prav tako velika, kot strokovno študijska. Ugotoviti moramo možnosti za razvoj tega področja in nakazati poti, metode za realizacijo te možnosti. Čas je že, da odpravimo to boleče mesto v našem gospodarstvu!

VEKŠ program je prvotno zajemal gospodarski in turistični program. Ker pa je turistični program obsegal predvsem možnosti za razvoj kmečkega turizma na tem področju in ker je študija o tem razvoju v rokah PA in VAŠ, je ta del programa pri VEKŠ odpadel. Tako so določili le dve nalogi:

1. študija o infrastrukturnih investicijah – po srednjeročnem programu do leta 1985, in

2. študija o dislociranih obratih (oblikovanje organizacij združenega dela na tem področju).

V okviru prve teme bodo študentje in snemalci na terenu obiskali krajevne skupnosti in sedeže občin, pa tudi cestna podjetja. Druga tema pa zahteva le obisk krajevnih skupnosti in občin. Potrebno bo zajeti želje prebivalcev na tem področju, stvarne potrebe in možnosti za realizacijo teh potreb. Vse to pa bo zajemal anketni list. Anketni listi, na osnovi katerih bo potekalo delo študentov na terenu, bodo pripravljeni do konca aprila. Takrat bo izveden tudi prvi del anketiranja. Toda tukaj se je zopet pokazala premajhna izvirnost vodij projekta in pomanjkanje optimizma pri vključitvi študentov v pripravo nalog. Anketni list sestavljajo strokovnjaki, brez sodelovanja širše študentske populacije – tako se je zopet, kot doslej že nekajkrat, pokazalo, da je „študijski projekt“ študijski le na papirju. Vedno znova pozabljamo, da so študentje prav tako sposobni – in morajo biti – napraviti nekaj tudi sami. Če že ne drugače, lahko veliko pripomorejo s svojimi idejami. Tako pa zopet negiramo smisel in uspeh študijskih programov, predvsem pa pripravljenost naših študentov na prakso. Študentje so tako le zapisovalci, izvajalci določenih nalog. S tem pa je zavrta njihova kreativnost in okrnjen osnovni namen študijskega projekta. Zaradi zožitve VEKŠ programa pa je prišlo tudi do zmanjšanja števila študentov, ki bodo pri projektu sodelovali.

TESNA POVEZAVA

Del VEKŠ programa pri realizaciji projekta Slovenske gorice se je zožil zaradi pokrivanja nalog med VEKŠ, PA in VAŠ, tako da so dane že prve in osnovne ugotovitve, na katerih temelji nadaljnje delo. Preden preidemo na pregled posameznih ugotovitev, bi navedel še to, da je VEKŠ do sedaj edina šola, ki je sprejela idejo o delovni akciji resno in je že predlagala možnost oz. način za realizacijo te ideje. Delovne akcije mariborskih študentov v okviru projekta Slovenske gorice bi se naj izvajale ob konicah poljskih del (v sporazumu s posameznimi krajevnimi skupnostmi in kmeti), tako da bi študentje pomagali pri spravljaju poljščin, sena in pri melioracijskih delih. Te delovne akcije bi bile prostovoljne, vsem udeležencem pa bi se priznala študijska praksa.

ZAVRT RAZVOJ

Poleg raztresenih in nerazvitih kmetij na tem področju peša tudi družbeni sektor kmetijske proizvodnje. V preteklem letu so kmete precej prizadele ne le neodkupljene prevelike zaloge poljščin in sadja, ampak tudi nizke cene in neustrezna povezava (lahko trdimo tudi brez povezave) s tržiščem. Na tem področju obstaja splošna izoliranost kmetij in ljudi, edini stik s svetom predstavljajo radio, TV in slabe avtobusne zveze.

Morda je za razvoj potrebna le majhna afirmacija tistih organov, ki koordinirajo, programirajo in planirajo, morda razumevanje kreditorjev, morda večja elastičnost kmetijskih zadrug in trgovcev... morda!

To moramo ugotoviti mi, študentje.

MARJAN VEŠNAR

Prve in verjetno najtesnejše stike s prakso je ZMVZ zabeležilo že na svojem začetku. Ob ustanovitvi prvih višjih šol v Mariboru so se vse šole zavezale, da bodo poleg specializacije na posameznih smereh študija, sprejele tudi enoten koncept izvajanja svojih študijskih programov. Na kratko bi ta enotna načela bila:

- sodelovanje šol in prakse naj se prične že ob sestavljanju učnega načrta in programa,
- sodelovanje med šolo in prakso naj se pokaže v prilagajanju in stalnem spreminjanju profila strokovnjakov,
- vodstva šol morajo biti v stalnih in tesnih kontaktih z delovnimi organizacijami,
- šola mora pomagati delovnim organizacijam pri strokovnem izpopolnjevanju njihovih že zaposlenih kadrov - s seminarji in tečaji,
- velik pomen je treba posvetiti izrednim študentom.

Mariborski visokošolski zavodi in praksa

Učne programe so (kot ilustracija prej navedenih načel) sestavile posebne komisije iz delovnih organizacij (za VEKS in VTS) in prav ti programi so služili na fakultetah ljubljanske univerze leta 1960 pri razpravah o uveljavljanju in inverziji prvostopenjskega študija kot važno izhodišče. Opazili smo lahko, da so že pred petnajstimi leti organizatorji visokošolskega študija v Mariboru spoznali potrebo po povezavi šole s prakso in to potrebo prenesli tudi v osnovni koncept izvajanja izobraževalnega procesa. Temu konceptu pa so, z določenimi kvalitativnimi spremembami, ostali zvesti še sedaj. Pod pojmom tesne povezave šole s prakso, pa ne smemo razumeti tako tesne povezave, ki bi v končni fazi izoblikovala strokovnjake za konkretna delovna mesta v določenih delovnih organizacijah, saj mora poleg specializacije šola nuditi tudi splošno družbeno-politično znanje.

KORENITE SPREMEMBE

V petnajstih letih obstoja in razvoja visokošolskega študija v Mariboru, pa se je poleg rednega študija še posebej razvil izredni študij. Dislocirane enote mariborskih visokih šol sestavljajo gosto mrežo na celotnem ozemlju Slovenije in s tem že tesen stik z neposrednimi ustvarjalci samoupravljanja in razvoja dela v OZD. Ta vpliv naših šol na prakso in povratna zveza preko izrednih študentov pa je bil premalo, če ne bi obstajala tudi povezava rednih študentov s prakso. Smisel povezanosti rednih študentov in prakse pa ni le v prilagajanju učnih programov praksi (lahko rečemo, da so naši učni programi v tem pogledu zelo elastični), ampak tudi v neposrednem stiku študent-praksa.

JE OBVEZNA PRAKSA FARSA

Obvezna študijska praksa, ki so jo uvedle vse višje in visoke šole v Mariboru, se je po začetnih uspehih (v začetku manjše število študentov) sprevrgla kaj kmalu v samonegacijo. To pa ne zaradi nepripravljenosti študentov za opravljanje prakse, ali pa premale zavzetosti profesorjev - mentorjev, ampak zaradi odnosa delavcev v praksi do praktikantov. Namesto strogo zahtevnega programa obveznih nalog v okviru prakse študentje opravljajo dela kurirjev, tipkaric, prepisovalcev, kuharjev kave, strežnikov in... skratka dela, ki ne potrebujejo mentorja iz prakse, dela, ki ne nudijo študentom preglednega in neposrednega pogleda v delo. Za tako neresen pristop k izvajanju obvezne študijske prakse niso krivi mentorji - profesorji, kajti študentje dobe jasno in točno navodilo, niti (objektivno gledano) mentorji iz prakse - ker imajo svoje, aktualnejše zadolžitve, niti študentje sami (ki nemalokdaj resno žele takšne prakse kot bi bila potrebna) - krivda leži na vseh, predvsem pa na prepričanju, da je opravljanje obvezne prakse nepotrebno, jalovo delo.

V današnjih razmerah, ko praksa potrebuje vedno več strokovnjakov, bo potrebno temu poglavju izobraževanja kajpak posvetiti več pozornosti. Potrebno bo skleniti družbeni sporazum med šolami in delovnimi organizacijami, določiti mentorje, ki bodo v času opravljanja prakse na razpologo le študentom in potrebno bo uvesti skupinsko obliko opravljanja prakse. Tako bi posamezniki v obliki teamskega dela ne le bolje spoznali zahteve prakse, ampak lahko obdelali tudi področja, ki jih najbolj vesele. Pri tem pa vsekakor ne smemo pozabiti in okrniti samoiniciativnosti študentov. Vsak študent mora vedno še imeti možnost opredelitve za opravljanje prakse v njemu primerni (ustrezni) OZD in proučevanje njemu zanimivega dela (pri tem je potrebno upoštevati tudi študijsko usmeritev).

Posamezne šole, kot so VPS in VTS, so že sklenile dogovore z določenimi OZD za sodelovanje, vendar pa je ta oblika sodelovanja ozko specializirana. Najbolje bi bilo, da bi večje OZD na našem področju sprejele na prakso študente različnih šol in bi potem znotraj OZD formirale posebne teame z različno študijsko strukturo študentov. Skratka, možnost je precej, vendar se te možnosti ne bodo pričele realizirati vse do takrat, ko OZD ne bodo spoznale, da študentova praksa ni weekend in čas brezdelja, ampak čas intenzivnega študija. Študij v praksi pa je prepotrben za kasnejšo pravilno vključitev in prilagoditev študenta na delovnem mestu. S strogim izvajanjem zahtevne prakse ne bi pridobili tako le v času, ampak tudi pri materialu.

Študent, ki je aktivno spremljal gibanja v praksi, ki pozna težnje in metode dela, ne bo potreboval dolgega pripravljalnega staža in bo kmalu pričel razvijati svoje sposobnosti.

ŠE VEČ PRAKSE

Dvotedenska praksa ne nudi študentu zadovoljivega vpogleda v delo OZD, niti ga ne spozna z vsemi težnjami, še manj pa mu omogoči aplikacijo naučene teorije. Analogije, ki si jih ustvarja študent v svojih predstavah, se tako največkrat površne in pri kasnejšem delu v praksi kaj lahko pripeljejo do zmot. Praksa bi se morala izvajati permanentno skozi vsa študijsko leto - po specializiranih področjih. Tako bi študent po drugi strani lahko tudi konstruktivno sodeloval pri izboljšavah in izgradnji študijskega procesa in negiral posamezne teorije - v šoli ali v praksi. Pravilno izvajanje prakse ne sme in ne more biti enostransko, ta enostranskost pa bi porušila z zgoraj navedenim načinom prakse.

ODMAKNJENO OD ŠTUDENTA

Visoke in višje šole v okvirih svoje dejavnosti prirejajo tudi podiplomske seminarje in najrazličnejše simpozije za posamezna področja študijskih usmeritev. Ti seminarji pa so odmaknjeni in nepristranski študentom zaradi visokih cen, drage pa so tudi publikacije, ki so ob takšnih priložnostih izdajajo. Prav tako je tudi v sam cikel predavanj pri posameznih podjetjih vse premalo vključenih strokovnjakov iz prakse, ki bi podali svoje ocene o trenutnih dogodkih v praksi, ali pojasnili metode dela, ki so v praksi najbolj uporabljajo. Predavanja kki jih prireja Združenje v okviru CMS, pa so preveč splošno-družbenega karakterja in dvigujejo le splošno družbeno razgledanost študentov, ne pripravljajo pa ga na prakso. Prav tako pa so zelo redki tudi obiski študentov v OZD v najbližji okolici. Tako obstaja stanje neznanja - nepoznavanja OZD v ožji regiji. Na Združenju mariborskih visokošolskih zavodov obstaja tudi poseben sklad za Kidričeve nagrade, ki daje materialno stimulacijo za samostojna raziskovalna dela študentov, vendar so šole ta sklad sprejele premalo resno in tako predlagajo največkrat za nagrade diplomante druge stopnje, medtem ko samostojnega raziskovalnega dela pri študentih nižjih letnikov ne razvijajo. Najdlje je na tem področju prišla VPS, ki je koristno združila študijski projekt Slovenske Gorice in samostojno raziskovalno delo študentov za Kidričeve nagrade.

Se in še bi lahko naštevali pomanjkljivosti odnosa študent-praksa. Mislim pa, da je to brez pomena tako dolgo, dokler potreba po tesnejši povezavi s prakso ne bo postala tako pereča in družbeno zahtevana, da se bo morala realizirati na vseh nivojih in v vseh oblikah.

MARJAN VEŠNAR

Danes mladi ljudje več pričakujejo od življenja

Svet se nahaja v tako globokih spremembah, v kakršnih se ni nehaljal še nikoli doslej. Današnja mladina je PRIMORANA biti v stalnem iskanju večjih vrednot od tistih, ki smo jih poznali mi in naši očetje. Mladi živijo danes v razcveteli pomladi znanja. Mi smo se za novo družbo borili skoraj z golimi rokami. Mladina nadaljuje to borbo z dosti večjim znanjem in poklicana je, da ustvarja novo civilizacijo, zajemajoč vse pozitivno in predhodneje. Vemo, da so mnoge posamezne civilizacije propadle, toda civilizacija je vedno korakala naprej. Civilizacija, ki jo ustvarjajo sedanje in ki jo bodo ustvarjale jutrišnje generacije mladih, mora biti boljša in čistejša od te, ki smo jo poznali mi.

Smo udeleženci ene najtežjih vojn in netilci ene največičastnejših revolucij. Naša današnja mladina je na nek način sad vojne, ki je na srečo ni spoznala. Obenem je tudi sad revolucije, ki jo MORA nadaljevati, ker ji dogodki ne bodo dovolili, da bi se zaustavila na sedanjih dosežkih. Življenje tega ne dopušča niti nam starejšim generacijam, kaj šele mladini. Naša generacija se je razlikovala od predhodnih. Današnja mladina je še bolj različna od nas. Zdi se, da se spremembe in evolucija vršijo z geometrično hitrostjo. Današnji mladi ljudje z vso pravico pričakujejo več od življenja, toda ta pričakovanja morajo neprestano podpirati z aktivnostjo in ustvarjalnim delom, da bi življenje zares živeli.

Zdi se mi, da včasih izgovarjamo iste besede, vendar pa jih različno razumemo. Ko izgovorim besedo revolucija, imam povsem določene predstave. Verjamem, da kadar nekdo od mladih izgovori to isto besedo, da jo spremlja neka druga vrsta predstave.

Hegel je napisal, da je „A“ podoben egiptovski piramidi, Derride pa je za mali „A“ napisal, da je kot „piramidalna tišina“.

Od jamskega človeka pa do današnjega, je človek storil precej, da bi prišel iz svoje jame. S potovanjem v socializem in v kozmos je spoznal, da ga čakajo novi veliki napor. Izgleda, da je zgodovina OBSODILA ČLOVEKA NA PROGRES, današnje mlado generacijo in tiste, ki prihajajo, pa na POSPEŠEVANJE tega procesa.

(Odlomek iz intervjuja Veljka Vlahovića, revija „Mladost“, 21. 11. 1974, prev. R. M.)

III. FADF

V Mariboru smo bili priče 3. festivala amaterskega dokumentarnega filma.

Takoj na začetku moram pohvaliti organizatorja Kino klub Maribor, ki je nadvse svečano pripravil zaključni del te jugoslovanske manifestacije. Skrbno pripravljena vabila in bilten dasta vtis, da se odpravljáš na nekaj velikega (in res je). Že res, da so vabila, kot tudi bilten, veliko stala, vendar so dosegla tisto, kar taka prireditev zasluži.

Žal mi je bilo, da nisem mogel govoriti z žirijo, da bi jih povprašal, zakaj so dali prvo nagrado ravno Ritualu. Že res, da je to dokumentarni zapis starega običaja v Makedoniji, ki ga je že težko zaslediti, in mu najti bistvo, kljub temu pa sem prepričan, in nekaj mojih prijateljev tudi, da si film ni zaslužil prve nagrade.

Ker vem, da nismo bili edini, ki smo se spraševali, zakaj taka odločitev žirije, mislim, da bi v bodoče morale komisije predložiti tudi razlago širšemu občinstvu. To mislim zaradi tega; žirijo sestavljajo strokovnjaki, mi pa smo polstrokovnjaki ali pa nestrokovnjaki. Če bi vedeli za dejstva, smernice, sistem, po katerem ocenjuje komisija, bi tudi sami bolje in konkretnije ocenjevali film. (To bi bilo potrebno tudi drugje mogoče še v večji meri, kot pri filmu).

Na splošno pa je imela komisija letos težje delo, saj so bili filmi občutno boljši, kar se tiče kvalitete in kvantitete.

Njihovega dela ne smemo podcenjevati. Med dvainštiridesetimi prijavljenimi filmi, s petintridesetimi avtorji, je resnično težko izbrati tistih osem, ki bodo nagrajeni in devetnajst tistih, ki bodo pohvaljeni.

Z veseljem pa lahko ugotovimo, da ravno Mariborčani dominiramo tako po kvaliteti, kot tudi po kvantiteti. Prijavili smo deset filmov s sedmimi avtorji, od tega so bili trije nagrajeni, štirje

pa pohvaljeni. Po prijavljenih nam konkurira samo Kino klub 8 Beograd, ki pa je dobil samo tri pohvale.

Posebej bi še omenil nagrajene filme: „Bela žogica“ je duhovit filmski zapis treninga našega namiznoteniškega igralca Mirana Savnika, njegove športne poti in nagrad. Zanimiva je tudi filmska montaža, ki si dovoljuje marsikatero zanimive kombinacije.

„Do poslednje kapi“ — realistični posnetek mačkovega obeda skodelice mleka, ki ga resnično posrka do poslednje kapljice. Zanimiva je tudi postavitve kamere. Čeprav film traja samo dve minuti je izpovedno zelo močan.

„Izza kulise“ — dokumentarni zapis snemalca, ki snema film, zmontira, ozvoči in spusti v predvajanje. Zanimiva je predvsem zamisel o realizaciji filma, saj avtor snema sam sebe pri delu.

„Bosi koraki jutra“ — nam pričara idiličnost poletnega jutra, posejanega z rosnimi kapljicami, okrog katerih se prebujajo življenje in nadaljuje svoja vsakodnevna dela. Film si je brez dvoma zaslužil posebno nagrado za kamero, saj je le-ta resnično do popolnosti izkoriščena in zanimivo postavljena.

„Pot v kozmos“ — opazovanje nekega umetnika pri delu, ki ustvarja delo, kateremu, da na koncu naslov Pot v kozmos. Žal se avtor ni znal osredotočiti samo na slikarja, ampak ga je povezoval še s fotografijami iz vesolja, v čem je pogršil. Res pa si je zaslužil posebno nagrado za glasbeno spremljavo.

„Svetišča pod Himalajo“ — potopis nekega popotovanja v Nepal in posnetek vseh zanimivih zgodovinskih objektov-svetišč. Zanimiv je predvsem komentar, ki resnično zadovolji gledalca, za film tega ne bi mogel reči.

Z veseljem lahko ugotovimo, da si amaterski film s hitrimi koraki utira pot, da dobiva pravo veljavo in ne samo to, tudi kvaliteta in kvantiteta sta na zadovoljivi ravni.

LOJZE KLEMENČIČ

Na kaj čakamo?

Šolsko leto se bliža k zaključku, s tem pa prihaja čas počitnic, še pred njimi pa obdobje izpitov. Oboje pa pomeni odsotnost študentov in s tem njihovo popolno ali vsaj delno neaktivnost v izvenšolskih dejavnostih. Tega ne smemo nikomur očitati, saj je naša osnovna naloga prav gotovo tedno opravljanje izpitov. Študentje bodo odšli domov na zaslužen počitek, ki pa se pri marsikom spremeni v služenje denarja za počitnice ali naslednje študijsko leto.

Vse to teče povsem vsakdanje — kot že teliko let doslej. Povsem vsakdanje in skoraj že samo po sebi razumljivo pa je tudi, da se nam bližajo ravno v tem obdobju pomembni dogodki. Sprejeti bo treba zakon o visokem šolstvu in statute šol uskladiti z njim. Za študente prihaja izredno pomembno obdobje, v katerem se bo odločalo, v kalikšni meri bomo študentje sodelovali pri upravljanju in delu na visokošolskih zavodih.

Predlog zakona o visokem šolstvu, pa tudi zakon sam, verjetno ne bo dosti spremenjen. Osnutek zakona namreč pravice, ki jih imamo študenti, opredeljuje okvirno. Govori le o odločitvah, ki potrebujejo soglasje vseh treh partnerjev in o pravicah delavcev, ki so jim dane z ustavo. Vse ostalo, zelo široko področje, pa je stvar dogovora med študenti in delavci posamezne šole in se bo uzakonilo v statutu vsakega posameznega zavoda.

Statuti pa se bodo, kot že tolikokrat prej, sprejemali v mesecih od maja do septembra, kajti to je zadnji rok, če hočemo, da bo novo študijsko leto usklajeno z zakonom o visokem šolstvu.

In na ta zadnji rok vsi čakajo. Nanj čaka zakonodajalec, ki ima že od decembra, ko je zakonska komisija nehala z delom, izdelan predlog zakona, kljub temu pa še ne vemo, kdaj bo sprejet.

Čakajo šole, ker nimajo „zakonske osnove“, ali pa v najboljšem primeru imenujejo komisije za pripravo osnutka statuta, v katerih pa so študentje v absolutni manjšini; tako rekoč za vzorec; Zikjer pa še niso pokazali nikakršnih rezultatov.

Čakamo pa tudi študentje in pri tem pozabljamo na grenke izkušnje iz preteklih let. Mar smo res že pozabili, da je bil v teh mesecih podpisan družbeni dogovor o štipendiranju, ne da bi vseboval študentske pripombe, v teh mesecih so lani v Mariboru edino študentsko kulturno dvorano spremenili v jedilnico, ne da bi nam zagotovili ustrezen nadomestni prostor. Tudi sedanji statuti šol so bili sprejeti minuto pred dvanajsto, v mesecih, ko študentje odhajajo domov in se ubadajo z izpiti, in zato danes študentje

nimamo pri upravljanju šol nobenih pravic. Lahko le predlagamo, ne moremo pa odločati.

In če bomo čakali še naprej, se nam bo nekaj takega zgodilo tudi letos ter bomo študentje že na samem začetku ostali odrinjeni od resničnega upravljanja. Še nadalje bomo samo nakakšen glasovalni avtomat, ki potrjuje odločitve profesorjev od časa do časa pa mogoče tudi malo pogodrnja in protestira, študentje pa bomo imeli iz dneva v dan manj zaupanja v naše predstavnike ter bomo vse manj aktivni.

To pa je tisto, na kar čakajo vsi, ki so zainteresirani, da ostane študent objekt in teh glede na sedanji razvoj dogodkov niti ni tako malo.

Drago Pišek

... Smatram, da moramo sedaj popraviti tudi odstotek sodelovanja študentov v organih samoupravljanja na univerzah. Razumljivo je, da profesorji bodo v pedagoških in fakultetnih svetih, vendar pa morajo biti študentje, kot neposredni sodelavci pedagoškega procesa, v večjem številu zastopani v samoupravnih telesnih fakultet. Brez tega ne bo niti pravega samoupravljanja, niti potrebnega razpoloženja na univerzah. Mislim, da so študentje, predvsem študentje — komunisti, dovolj zreli, da bi se mogli realno zavzemati in konstruktivno sodelovati v samoupravljanju. Čimprej moramo nekaj ukreniti v tej smeri, ker to lahko storimo, in vsaj zato niso potrebna materialna sredstva ...

Tudi socialna struktura študentov je zelo slaba. Otroci delavcev se zelo težko šolajo ali grede študirat. Na univerzah je neprimerno več otrok uslužbencev. Sprožil bom to vprašanje in se potrudil, da se bo v tem pogledu storilo vse, kar je možno. Upam, da bomo nekako, v doglednem času, popravili socialno strukturo študentov ...

(Iz Titovega razgovora s člani delegacije
Zveze študentov Jugoslavije,
Beograd, 7. 5. 1968)

Študentski april 1975

Upamo, da ste že mnogo slišali o tem našem aprilu. Vlačijo ga že toliko po ustih, radiju in ostalih medijih obveščanja, da smo se že zbal, kam bomo stisnili vse obiskovalce prireditev. Toda nikar se ne prestrašite, saj ni bilo toliko obiskovalcev, da ne bi mogli najti prostora. Res pa je, da smo nad obiskom dokaj razočarani, saj je mnogo manj obiska, kot smo ga pričakovali. Skoraj neverjetno se nam zdi, da študentje ne najdejo časa za obisk njihovih sotrpnirov, ki so pripravili program za njih.

Gremo lepo po vrsti.

BLIŽNJA PRETEKLOST

Saj smo že tako navajeni na tarnanje, da nas današnje tamanje ne bo preveč zamorilo. Ustavil bi se predvsem pri vseh predsednikih kulturnih komisij po visokošolskih zavodih.

Zakaj ste bili pravzaprav izvoljeni za predsednike kulturnih komisij? Zato, da boste priredili na leto kakšen ples ali kakšno manifestacijo ob 8. marcu? Upam, da sami veste, da je to za kulturno življenje študentov dosti premalo. Vem, da pobirate tudi denar za gledališke abonmaje in da vam to vzame mnogo časa, ker pač morate čakati, da bodo študentje dobili štipendijo, ki je še niso. Toda, ali res ni mogoče z vami najti tesnejše povezave. Koliko je bilo že izgovorjenih negativnih ocen na sedanjo situacijo, v kateri smo se znašli. Postajamo odtujeni drug od drugega, pa se ne potrudimo, da bi se vsaj malo bolj povezali in s tem pripomogli k zblizanju med nami samimi.

VZROKI DANAŠNJEGA STANJA

Res je, da je aktivnost študenta v današnjem položaju šol privilegij tistih, ki si upajo postaviti na kocko vsaj leto študija, toda, ali ne bi z aktivnostjo lahko dokazali, da je to absurden pojav. S takšnim stanjem silimo generacijo za generacijo v vedno hujšo pasivnost, ki pa postaja vedno večji problem vseh

zainteresiranih za aktivnost študentske populacije. Rezultati:

Vseh prireditev se je udeležila le ena profesorica. Mislim, da je to prav žalosten podatek. Tolikokrat smo že namreč slišali negativne ocene profesorjev izrečene na rovaš študentov in njihove resnosti. Toda, ali profesor lahko gre mimo študentskih prireditev. Če hoče spoznati in hoditi v stik s časom in študenti, potem vsekakor mora spoznati študentsko življenje. In kje naj bolje spozna to življenje, če ne ob prerezu študentske aktivnosti. Lahko pa bi postavili ta problem tudi malo drugače: profesorjem se zdi za malo, da bi bili v družbi s študenti. Kam nas vodi takšno razmišljanje pa raje sami domislite.

OCENA APRILA

Vsekakor se je v organizaciji pokazalo mnogo napak in hib. Prva in največja hiba: premalo aktiviranih organizatorjev. Ob tem problemu bi se lahko malo podrobneje spustili v analizo, ker bodo bodoče generacije po vsej verjetnosti naletale na enake probleme.

IZDELAVA PROGRAMA

Dogovarjanja o programu aprilskih študentskih prireditev segajo že v preteklo leto. Lanskoletne prireditve so pokazale veliko zanimanje za kulturne prireditve, ki so se odvijale tako v študentskem centru, kakor tudi v okoliških krajih Maribora. Zato smo se letos odločili, da bomo posebej poudarili kulturne prireditve. Dogovori z raznimi šolami so pokazali, da je med študenti mnogo ustvarjalcev, ki pa se še niso predstavili publiki. Zato smo tudi izbrali obliko samostojnih literarnih večerov študentskih literarnih ustvarjalcev, da bi jih občinstvo čim bolje spoznalo.

Toda nismo se zadovoljili samo z literarnimi večeri. Odločili smo se tudi, da pokažemo občinstvu prerez slovenskega študentskega dramskega oblikovanja, zato smo uvrstili v program tri dramske predstave. Likovna razstava nam je žal padla v vodo, (v razstavišču Avla), toda zato sta se nam pa predstavila še dva fotografa iz študentskih vrst s samostojnima razstavama in slikar

mariborskih zavodov. Šole lahko dokazujejo aktivnost le s srečo, če imajo na šoli slučajno kakšnega entuziasta, ki se prebija z glavo skozi zid. In kaj stori šola za takšnega študenta. NIČ! Treplja ga po rami, da dobi dovolj poleta za svojo brezupno aktivnost, kasneje pa ga profesorji mučijo s podpisi in manjkajočimi urami. Ali je res nujno, da obstaja v današnjem času tudi študent, ki mora za aktivnost žrtvovati tudi svoje spanje, da spi samo po tri ure na dan, če hoče zadovoljivo opraviti vse svoje funkcije. In takšni študentje obstajajo, da ne boste rekli, da si to zmišljujem.

Pa, da se ne bi preveč oddaljeval od današnje teme pisanja. Vmimo se raje na Študentske aprilске prireditve, ki so pravkar v teku.

PODZEMLJE

Za Podzemlje smo prvič slišali januarja, ko je bila otvoritvena prireditev – Soočanje generacij. Takratni obisk nam je dal poleta, da smo načrtovali v aprilu mnogo prireditev v tem prostoru. Toda ušeli smo se. Nenadoma je zanimanje za Podzemlje uplahlilo.

Kaj je temu krivo, je poseben problem, ki ga pa verjetno ne znam razčleniti. Toda, Podzemlje nam vseeno daje slutiti, da se v študentskem kulturnem življenju nekaj dogaja. Teden od 7. do 11. aprila nam je dal namreč vsak večer zanimivo prireditev. Res je, da so prevladovali literarni večeri študentskih ustvarjalcev, toda predstavila se nam je tudi dramska skupina KUD. Zanimivo je, da tudi predstava dramske skupine KUD ni bila najbolj obiskana. Vsiljuje se občutek, da prihaja v Podzemlje le peščica najvnetejših obiskovalcev, ki so skoraj iz večera v večer isti.

ODNOS PROFESORJEV

Zanimivo je tudi opažanje, ki smo se ga posebej lotili. Ugotoviti smo namreč želeli, koliko profesorjev je sploh

(na VTŠ in VEKŠ). Kulturne prireditve pa so popestrane seveda tudi s sekcijami KUD. Športne prireditve, ki imajo že tradicionalni značaj, pa imajo že tako ustaljen program, pri katerem je organizacijska težava le v zagotovitvi prostora, kjer se bodo odvijale.

O programu je bilo ogromno govora med študenti in večina se jih je samo nevedno nasmihala. Mogoče je odbil sodelovanje večjega števila študentov pri organizaciji prav program, ki se je zdel neuresničljiv. Toda, izkazalo se je, da ni stvari, ki ne bi bila uresničljiva, če je volja.

Ko se je program že pričel odvijati, pa so nekatere skupine študentov ponudile svoje sodelovanje. Tako smo vključili v aprilске študentske prireditve tudi nastop folklorne skupine afriških študentov in sobotne prireditve kluba Export, ki bo na zanimiv način združevala disco s kulturnimi inserti.

Za prihodnje aprilске študentske prireditve bi kazalo, da vsi študentje pravočasno pridejo na VK s svojimi predlogi, da se prireditve resnično razširijo v vsestranski prerez študentskih aktivnosti.

SAME PRIREDITVE

Podali bomo oceno prireditev, ki so se odvijale do 15. aprila 1975, oceno druge polovice prireditev bomo pa podali v naslednji številki Katedre, ker zaradi tehničnih ovir ne moremo natisniti ocene celotnih prireditev, ker mora biti material za to številko Katedre v tiskarni že do 18. aprila.

Ob tej priložnosti vabimo vse študente, ki imajo kritično misel ali pripombo, da jo zapišejo in jo pošljejo na Katedro, kjer jo bomo objavili, seveda, če bo ustrezala vsem normam predpisanim za prispevke Katedri.

Mitja

Tradicionalno risanje po pločniku

Množica ljudi je bila prešenečena tisti ponedeljek, ko so se natrli mladi likovniki pod oboki vhoda v Modno hišo in pričeli uničevati barvne krede. Nihče ni vedel, zakaj pravzaprav gre, dokler ni nastal velikanski napis APRILSKE ŠTUDENTSKE PRIREDITVE 1975.

Ljudje so nezaupljivo jemali bilten aprilskih prireditev in nekaj izvodov Katedre, ki smo jih nastavili, da bi ljudje vsaj vedeli, da gre za študentske manifestacije, ki so že tradicionalne. Ko so mladi likovniki počasi pokazali oblike svojih likovnih stvaritev, so se meščani kar sami vključili v risanje. Prijeli so za krede in risali, kolikor jim je umetniška žilica dopuščala. Tako se je risanje prelevilo v najbolj obiskano manifestacijo študentskih aprilskih prireditev 1975. Srečni smo bili, da so nam gledalci pomagali dokončati naš „pločniški projekt“. Posebno zanimiva je bila, čeprav slovnično malo šibka, likovna stvaritev nekega dečka, ki je napisal „ŠAP samo v aprilu“.

Uničili smo dosti kred, vendar se je pokazalo, da smo pri risanju na pločnik enako uspešni, kot pri likovni ureditvi Katedre. Na pločniku ste namreč lahko zasledili junake in motive iz zadnjih števil Katedre. Tako je bilo dokazano, da so aktivni v bistvu resnično le isti ljudje. Ker pišem članek že sredi aprila, lahko priznam, da sem po risanju pričakoval dokajšen obisk prireditev, kar pa se je izkazalo res samo kot neuresničljiva želja.

Naj bo kakorkoli že, risanje je resnično še vedno uvod v ŠAP in ljudje to manifestacijo vsaj opazijo, če že drugih nočejo!

Mitja

Igor Plohl

Pisani plakati z utrinki s Havajev so nas vabili na literarni večer Igorja Plohla 8. aprila v Podzemlju.

Ob 19. smo bili zbrani vsi, ob 19.15 še skoraj vsi, ko je slednjič le prišel on – Igor Plohl. Namesto opravičila se je skušal oddolžiti s tem, da je prinesel pomlad k nam globoko pod zemljo, ki jo je simboliziral s cvetočo vejico.

Z nekaj hitrimi, odsekanimi gibi nam je predstavil svojega omiljenega pesnika Preverta, nato pa je pokazal svojo vsestransko nadarjenost, od pesniškega ustvarjanja preko igranja na kitaro, do solo-petja lepih slovenskih domačih pesmi in tudi pevk. Za večji efekt je poskrbel, ko je skočil na stol in razširil roke, kot bi se hotel dvigniti na mizo. Med poslušalce je razdelil tudi svoje risbe, ki jih je risal v času, ko je bil najbolj srečen. Mi pa nismo bili kdo ve kaj srečni, ker smo morali likovne stvaritve obračati okoli in okoli, da bi ugotovili, kje je glava in kje rep, skratka, ni kaj, prijetno in obilno nas je zaposlil.

Bližala se je že 20. ura in Igor se je še enkrat izkazal. Ko je opazil, da so poslušalci vztrajno odhajali, ker mu niso znali razložiti, kaj je sreča, je preostale poslušalce povabil na nadaljevanje „literarnega večera“ pri Branku. Kaj je bilo tam, pa ne sodi v moj članek o študentski kulturi oziroma v študentske aprilске prireditve.

Drago

IZDAJATELJSKA DEJAVNOST:

	knjige	revije	časniki
1954	4819	453	680
1959	5060	778	775
1964	8019	1092	944
1969	8708	1381	1213
1973	10110	2024	1046

NAKLADA V TISOČ IZVODIH:

	knjige	revije	časniki
1954	21928	3454	2733
1959	26133	6011	2367
1964	54284	10065	3809
1969	63868	8678	7453
1973	52768	9777	8129

Žarko Golob

Žarko sodi med zelo plodne mlajše ustvarjalce pisane misli. Na literarnem večeru se nam je predstavil 10. aprila v Podzemlju. Literarni večer je bil skrbno pripravljen; največ dela je imel vztrajni Žarko s postavljanjem scene, ko je že več kot uro pred pričetkom v Podzemlju obračal in prevračal mize. No, slednjič mu je le uspelo postaviti mize tako, da je z olajšanjem ugotovil, da je napravil zadovoljivo sceno.

Bistven moto Žarkove poezije, ki ga ni tako zelo težko ugotoviti je: „Moje oči so pristanišče, kamor hodijo umirat ladje.“ V svojih pesmih vodi bralce do razmišljanja o življenju, o smislu življenja.

Po končanem literarnem večeru smo bili zadovoljni, Žarku pa želimo, da bi se kmalu vrnil s služenja vojaškega roka.

Drago G.

Marjan Vešnar

Na literarnem večeru 11. aprila nam je Marjan za razliko od vseh prejšnjih literatov predstavil zgolj ljubezensko poezijo.

Literarni večer je potekal ob odvijanju magnetofonskih trakov s skrbno izbrano glasbo in v obliki dvogovora med dekletom in fantom. Pesmi sta brala Martina in Slavko.

V svojih pesmih se Marjan kaže kot izredno čustven človek. V njih avtor ne beži iz resničnosti, ostaja v objektivnem svetu iz katerega črpa dogodke, jih v sebi predela in jih nato izpve v pesmi. Ljubezen mu predstavlja nekaj velikega, ogromnega, v njej pa najde vse: od najbolj skrite žalosti do prekipevajočega veselja.

Na zanimivem literarnem večeru smo bili zbrani zopet le tisti stalni obiskovalci, ki smo bili na vseh literarnih večerih – nekaj študentov (še teh je bilo precej manj kot sicer, kar je dokaz, da v petek zvečer ni najboljši čas za takšne prireditve), in, kot po navadi, le ena profesorica.

Drago

Proslava ob obletnici smrti Borisa Kidriča

V petek, 11. 4. 1975, je bila v Kino-gledališču osrednja proslava ob obletnici smrti revolucionarja Borisa Kidriča.

V kulturnem programu je sodeloval oktet gimnazije Miloša Zidanška, slavnostni govor je imel predstojnik MVZ dr. Vladimir Bračič. Povedal je, da praznujemo 30. obletnico osvoboditve in 15-letnico ustanovitve MVZ in še posebej VPŠ, ki si je ta dan izbrala za svoj šolski praznik. (VPŠ je bila tudi organizator te proslave škoda le, da se je niso študentje tudi udeležili). Nato je orisal pot naših narodov v NOB in zavmil vsako omadeževanje naših žrtev za svobodo. „Hočemo novo socialistično samoupravno šolstvo – to je dolžnost vseh nas, ki delamo na mariborskih visokošolskih zavodih. VZ so v 15. letih dosegli pomembne rezultate“, je dejal dr. Bračič. Na koncu je dodal še nekaj besed o VPŠ, njeni samoupravni socialistični poti in ji čestital za praznik.

V nadaljevanju proslave smo najprej slišali odlomek iz Cankarjevega Hlapca Jemeja, nato pa obsežen referat o Borisu Kidriču, njegovi življenjski poti in delu.

Nedvomno je velikega pomena vključevanje študentov v znanstveno-raziskovalno delo. Posebno priznanje za ta delež je Kidričeva nagrada, ki jo podeljujejo vsako leto študentom za samostojno znanstveno-raziskovalno delo. Slovesna podelitev nagrad s kratko obrazložitvijo je bila ob koncu proslave. Največ nagrajencev je bilo z VEKŠ, VTŠ in VPŠ ter PA. Natečaja se lahko udeležijo vsi študentje, predložiti morajo izvorno diplomsko ali seminarsko nalogo, ki jo ceni komisija za podeljevanje Kidričevih nagrad.

Drago Gumzej

Bojan Peče

Literarni večeri v Podzemlju se počasi bližajo svojemu koncu in priznati moramo, da nam je to po eni strani kar prijetno. Pa ne zaradi kvalitete literarnih večerov, za katero sem prepričan, da je na zavidljivem nivoju, ampak zaradi obiska.

Problem obiska je bil tudi osrednji problem samostojnega literarnega večera Bojana Pečeta. Sam večer je bil izredno zanimivo zasnovan: v najkrajšem času prikazati insert Bojanovega ustvarjanja. Njegova poezija nas je lahko ponovno prevzela. Lirična izpoved ljubezenskih percepcij, ki jih piše življenje, se je mešala z dokaj epskim razmišljanjem osmišljanja umetniškega ustvarjanja v današnjem času. In prav ta drugi element je bil najhujša obsodba vsem, ki niso obiskali Podzemlja tega dne. Zamudili ste izdelane utrinke neke misli, ki hoče dokazati, da ni bistveno, kaj si drugi mislijo o njej, če je avtor prepričan v njo.

LITERARNO GOSTOVANJE NA LOVRENCU

To gostovanje je dokazalo, da je kljub nezainteresiranosti študentov za kulturno življenje še vedno ogromno ustvarjajočih študentov. Lovrenc nas je gostil že drugič. Moramo pa priznati, da smo tudi tam doživeli presenečenje, kajti ob prvem literarnem večeru je bil obisk izredno velik, zdaj, pri drugem, pa nas je obisk razočaral. Res je, da je bil pogovor po večeru toliko bolj zanimiv, vendar se vedno bolj sprašujemo, ali je sploh smiselno dokazovati, da se študentje kulturno še vedno udeležujemo. To slednjo ugotovitev bo potrebno dobro razmisliti in na koncu aprilskih prireditev dati nanjo tudi odgovor.

Prisotni na Lovrencu so nas povabili na ponovno snidenje.

Mitja

„Premajhen peskovnik,“

Sreda, dan kot drugi, namreč v letošnjem aprilu, ko v kletnih prostorih PA gore luči. Enoidejanka Peskovnik, In KUD „Student“ seveda. Je uvoda dovolj?

Zakaj sploh poskušam kratko in več ali manj subjektivno označiti to predstavo? Gotovo ne zaradi tistih, ki so si jo ogledali. Govorim vam, ki je niste, iz vseeno kakšnih razlogov, videli, pa bi jo morali, saj je plod naših tovarišev, študentov. Plod dolgih ur garanja, ki dosežejo svoj rojstni dan v nekem tako tesnem prostoru. Zdaj vidite, kaj me muči. Zdi se mi skoraj tragičen, ta majhen prostor namreč, ki pozna vedno iste obraze. Čeprav ne morem govoriti (po lastni presoji) o posebni kvaliteti igranja, lahko mirne duše rečem, da si je zaslužila predstava več občinstva, čeprav je bila dvoranica popolnoma zasedena.

Vredna je ogleda zaradi svoje preproste, nekako tragikomične poante, vredna, ker je naša – študentska. Prepletata se dinamika in umiranje, človeško umiranje, okrog katerega „telovadi onostransko bitje“. Blazina je edini rekvizit – in povsem zadostuje. Tako si vezan le na besede, kretnje, samo golo dejstvo stoji pred tabo. Pa vseeno človek skoraj težko sledi padajočim besedam, kot da niso docela sprejemljive, kot da bi se moralo še nekaj zgoditi. V igri sami neizrečeno stoji, da tako vendarle ne more biti. Pa je.

Nisem razmišljala o tehniki igranja, pač pa o igri. Kar je dala meni in kar bi dala vsem vam, ki je niste videli...

MARIJA MAŠ

Srečanje s koroškimi Slovenci

Začetek srečanja, ki je bil prava osvežitev za vse prisotne, je izzvenel nekoliko preveč simbolično in s preveč vsakdanjimi besedami, ki jih uporabljamo ob podobnih priložnostih. Toda, tudi uvod z recitalom Plohlave poezije je pokazal, da študentje znajo organizirati in pripraviti podobna srečanja.

Vse prisotne je ogled dvanajstlet koroških študentov iz Gradca. V njem sodeluje tudi dr. Prunč. Naravnost enkratno aplavz se je ponavljal iz točke v točko, da so Korošci pravzaprav bili izredno presenečeni. Po njihovem še niso doživeli takšnega sprejema publike. Njihov program, ki je dal celotni prireditvi tudi smisel in pomen, je bil mozaik zborovskih pesmi in pesmi koroških pesnikov. Predstavili so nam tudi starejše pesnike Vodnikovega gostovanj po Koroški. Med zborovskimi pesmimi so nam predstavili koroške pesnike od 19. stol. do danes: Urbana Jarnika, Andreja Šusterja, Franca Ledra, Valentina Polanška, Miška Mačka, Gustava Januša in dr. Prunča. Zanimiv je bil zaključek njihovega programa, kjer je dr. Prunč izjavil: „Ne bomo rabili velikih besed, kako smo zvesti domovini, to naj počno nedeljski govorniki. Mi bomo enostavno rekli: DA SMO IN DA BO KOROŠKA OSTAVALA DOKLER SMO!“ Pred sproščenim pogovorom z našimi rojaki smo skupno zapeli Mav čez izaro.

Resnično zanimivo srečanje bi lahko dalo povod za podobna srečanja tudi v Avstriji, da bi bolje spoznali stvarnost, ki jo tako hudo obsojamo...

Mitja Žitnik

Pred letom dni, ko so potekala študentske aprilске prireditve 74, smo ugotovili, da je potreba po sodelovanju na relaciji Avla—študentje nujna, če že ne drugače, pa vsaj pri načrtovanju (pravočasna prijava razstave). Očitno je namreč bilo, da se mora študentska likovna ustvarjalnost, oziroma, ustvarjalnost mladih Maribora, prezentirati v mladinskem razstavišču Avla.

Letos smo poskusili s sodelovanjem. Res je, samo poskusili. Študentje kot študentje, navajeni na akademsko četrto, smo ponovno malo zakasnilo z dogovorom z razstaviščem Avla. Toda dogovarjanje se je srečno končalo — obljubljen je bil časovni razpon med 14. in 20. aprilom. Januarja smo dobili definitiven odgovor, da je vse urejeno in da se naj vse pripravi, da bo razstava pravočasno postavljena.

Pričeli smo z delom. Vse je bilo nared in že smo se dogovarjali, kako bomo postavili razstavo, ko nenadoma dobimo, seveda ustno,

Razstavišče AVLA in študentje

sporočilo, da ee razstava preklicana, ker je prišlo do neljube pomote v beležki tov. Remca. Tov. Remec je namreč, ne ve se vzroka, prečrtal v svoji beležki zapisek o študentski razstavi. S tem se je pojavila „luknja“ v zasedenosti razstavišča Avla, ki jo je bilo potrebno zamašiti. In tov. Remec je takoj povabil novo skupino, ki bo razstavljala v tednu, ki je bil prej dogovorjen za kulturno akcijo študentskih aprilskih prireditev 1975. (Mogoče samo slučajno, toda, razstavljali bodo varovanci tovarišice, ki je poročena s priznanim mariborskim likovnikom).

Poizvedeli smo, če ni mogoče slednje razstave preklicati, kajti naša razstava je časovno vezana na april, toda dobili smo negativen odgovor, ker so bila že razposlana uradna vabila Avle za otvoritev. Ob tem se ni postavilo vprašanje, da je naša razstava prav tako že „dana na svetlo“ v biltenu aprilskih študentskih prireditev, važna in merodajna so le uradna vabila Avle.

Vprašamo se lahko samo še, ali Mariboru res tako malo pomeni kulturno delovanje študentov. Mislimo in prepričani smo, da se nam godi krivica. Ni nam namreč vseeno, če nam „padejo v vodo“ naše manifestacije. Ni nam vseeno, če našega truda, ki ga ni malo, družba ne zna ceniti. Prepričani smo namreč, da se organizacije takšnih prireditev, kot je naš april, ne cenijo dovolj. Študenti smo tisti, ki smo se dobojevali do svojega prikaza delovanja skozi celoten april. Študentje smo tisti, ki moramo žrtvovati nemalo časa, da uspemo organizirati prireditve, ki jih Mariborčani zelo radi obiskujejo in nemalokrat se zgodi, da moramo žrtvovati prenekatero uro predavanj, da lahko sploh izpeljemo svoje cilje, pa ob tem še ne dobimo razumevanja. Ne vem, kako bi se počutili že priznani mariborski umetniki, če bi njim preklicali razstavo, čeprav samo ustno dogovorjeno. Bila bi se dolga in ogorčena borba po časopisu in mogoče še kje drugje, da bi lahko zadostili užaljeni časti. Kakšne možnosti pa imamo mi študentje? Stvaritve, ki jih ustvarjamo z denarjem, namenjenim za hrano, poizkušamo pokazati javnosti, pa to nikakor ne moremo doseči. Mogoče je res, da še nismo dovolj priznani umetniki, da bi se Avla lahko proslavila z nami, toda nikoli se ne ve.

Naj bo kakorkoli že hoče, naj pride do kakršnihkoli opravičil, letošnje študentske prireditve bodo prikrajšane, bodo okrnjene, ker je zdaj premalo časa, da bi lahko kjerkoli še dobili prostor za našo razstavo. Upamo le, da se takšne stvari ne bodo več ponavljale, saj mislimo, da nismo študentje tisti, ki moramo vse požreti. Kmalu bomo morali resignirano ugotoviti, da smo „zadnje luknje na piščali“, za katere je prav vseeno, če dobimo štipendije, če smo oblečeni, če živitarimo, ali pa če že umiramo. Bistveno je, da pač študente imamo, ker se tako spodobi in ker pač moramo vzgojiti generacijo, ki bo v bodočnosti prevzela odgovornosti sedanje generacije. Izobraziti pač moramo ljudi, vendar to za čim manj denarja, s čim manj priznanja, ker študentje so že tako od nekdaj navajeni na vse slabo in jim drugo nič ne preostane, kot pač, da prežive.

KOPRIVE NE POZEBEJO, ali ne tov. Remec?

MITJA ŽITNIK

Iz podzemlja

V okviru študentskih aprilskih prireditev je bil 7. aprila v Podzemlju literarni večer. Svojo ustvarjalno misel nam je predstavil študent pedagoške akademije—Mitja Žitnik.

Bolj malo nas je prišlo poslušat, vendar mislim, da nam ni bilo žal. Začelo se je z glasbo. Mik Rebernik je zaigral na kitaro in zapel v angleščini. Tisti, ki smo bili na literarnem večeru soočenje generacij, smo njegovo izvajanje že poznali. Zelo dobro je ujel korak z recitacijami in poskrbel za efekte, ki so ogreli poslušalce.

Mitja je podajal svoje izume z umirjenim glasom. Pravo nasprotje je bil drugi recitator Darko Koren, ki se je imenitno vživel v pesmi, kar pri poeziji Mitja Žitnika zahteva dokaj truda, saj je potrebno ob sleherni besedi razmišljati, ker to zahteva njegov način pisanja: bralec se sprost v svoji interpretaciji besedila in se igra z ločili, kot se igrajo otroci, išče miselne celote, jezik ni postavljen v okvir slovnice, razmišlja ob slednji besedi, misel mu utrne misel, bralec si ob branju ustvarja svoje asociacije, ki jih Mitja samo nakazuje, ali pa poda samo eno osebno izhodišče.

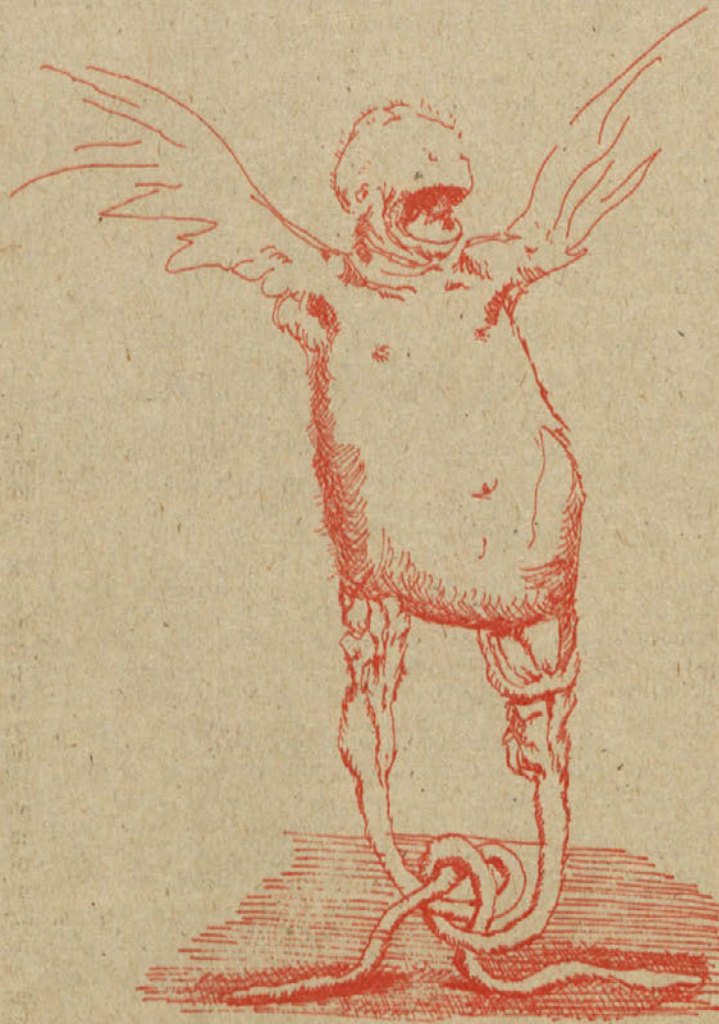
Mitjeva ustvarjalna misel je namenjena vsem. To lahko ugotovimo tudi iz ciklusa Larifari, in sicer že v uvodu:

larifari so utrinki za malčke ki jim mamice čitajo za otroke ki so najpametnejši za učence dijake zaljublence za starše za odrasle za delavce za pijance za siromašne in bogate pa tudi za politike in direktorje da se jim utrne spomin na doživljanje ki smo jih vsi doživeli predvsem pa je za tiste ki razumejo malega princa saint exuperija

Ciklus Larifari je vzbudil največje zanimanje na literarnem večeru; prepričan sem, da sodi prav ta pesem v sam vrh Mitjevega literarnega ustvarjanja. V njej avtor niza utrinke iz svojega življenja, tiste izseke življenja, ki so mu ostali najbolj v spominu.

Mitja je torej pesnik, ki pušča bralcu njegove ustvarjalne misli proste roke. Kakšna je njegova poezija? Prevladuje pereča socialna problematika, precej pa je tudi osebno-izpovedana. Ozadje njegovih pesmi je zelo realno in sodobno, skratka, njegova poezija je stvarna in optimistična; snov zajema iz sodobnega življenja.

Literarni večer je uspel in razšli smo se polni dobrih vtisov o mladem ustvarjalcu pisane misli.

Pisatelj je mezdniški vsakdanji kruh

— vrednotenje pisateljevega dela s komiteji —

Naš pisatelj je, žal, še zmeraj mezdniški garač, njegovo delo ni realno vrednoteno, s svojim statusom životari skorajda na najnižjem klinu družbene lestvice — z izjemo komercialnih šundarjev.

Družba je gmotno ovrednotila delo vsakega, še tako neznanega cestnega pometalca ali čistilke, pisatelje pa še venomer sramotilno podcenjuje z mini napitninami, le-te mora pisatelj največkrat izterjati, sicer ostane brez njih. Navedem naj samo naš mariborski, primer. Festival „Kurirček“ je razpisal jugoslovanski natečaj za najboljšo mladinsko literaturo s tematiko NOB. Stroga komisija, ki so jo sestavljali člani iz raznih republik, je prisodila drugo nagrado za najboljšo prozo meni. Manifestacija je minila, časopisi so poročali o nagrajencih — nagrade pa od nikoder. Po petmesečnem čakanju sem poklical Festival „Kurirček“, kjer so bili dokaj nejevoljni spričo mojega nadlegovanja. „Nagrado bi morali dobiti od RTV!“ so se naposled izgovorili. Prozo sem bil poslal Festivalu „Kurirček“ in ne RTV, ki zanjo noče vedeti. Kje je

knjigo beletristike, češ, da si knjige s svojo nizko plačo ne morejo privoščiti.

Ne nameravam preusmerjati republiških učnih programov in obče-slovenskih pedagoških in didaktičnih norm, vendarle je jasno, da je kriva za skrajno odtujenost, da ne rečem ignorantski, odnos pomanjkljiva usmerjenost h kulturi že v vrtcih, kasneje pa v osemletkah in na srednjih šolah.

Kaj počno družbeno politične organizacije, samoupravne interesne skupnosti, mar ljudi, ki bi morali utirati pot v kulturnejši jutri, zmaterializirano zro v svoje potrebe, v svoja ležišča, v svoja plesišča? Kako dolgo bodo še umetniški ustvarjalci mezdniški za skromen kos kruha? Zakaj so v naši družbi pomembnejši miličniki in petični obrtniki, kakor umetniki?

O tej temi smo razpravljali z večimi našimi pisatelji, nekateri so konkretno odgovorili na sledeče vprašanje: „Ali tudi vi menite, da je pisateljevo delo pri nas premalo vrednoteno? Kaj bi bilo treba nujno ukreniti, da se stanje izboljša? Ali se sploh plača pisati?“ Drugi pa menijo da so ta vprašanja leta 1975 žaljiva.

NADA GABOROVIC, pisateljica, predsednica mariborskega pododbora DPS in gimnazijska profesorica je dejala: „Gotovo je premalo vrednoteno, toda ali se izplača pisati ali ne, o tem se pisatelj ne sme spraševati ne v materialnem in ne v moralnem smislu. Pisatelj je — ali ga ni. Tudi Cankar je bil z založniki spretno jezikal, da je bil prišel do svojega. Slovenci bi morali imeti vsaj tisoč javnih knjižnic, vsaka knjižnica naj bi naročila vsaj pet izvodov domače novitete. Tako bi se naklade zvišale, knjige v knjižnici bi bile dostopnejše tudi gmotno šibkejšim. Med Slovenci še žive snobi, ki kupujejo luksuzno vezana tuja dela prvenstveno zaradi visoke cene, medtem ko domačega avtorja podcenjevalno preskočijo. Izdajanje domačih del kaže bedno obličje — akviziterje niso izhodišče, dokler bodo ponujali prvenstveno „seksualni život“ in drugo plažo.“

JANEZ ŠVAJNCER, pisatelj in tajnik pododbora DSF, Maribor, je povedal: „Mnenja so si enotna: pisateljevo delo ni vrednoteno. Treba bi bilo začeti s sistemskim reševanjem vrednotenja literarnih proizvodov. Možnosti za izboljšanje: pisatelji bi morali enakovredno sodelovati v založniških svetih založb po načelih delegatskega sistema. Potlej bi izpadlo tudi klikarstvo. Ključ za izbiro članov v založniškem svetu založb bi moral biti drugačen; Društvo slovenskih pisateljev bi moralo imeti tu osnovno in vodilno vlogo. Zdaj je sistem zgrešen, saj dela založba ločeno od DRUŠTVA PISATELJEV in tako se podtalno vije veriga povsem osebnih priporočil za izdajo neke novitete.“

SMILJAN ROZMAN, plodovit svobodni književnik, ki je ustvaril že prek dvajset del, je zaključil: „Vprašanja se mi zde v današnjem času jalova, položaj je brezupen. Naša družba je vse preveč uradniška. Kultura je vse bolj zbirokratizirana kljub samoupravljanju. Pravic pisatelji nimamo, kljub vsakodnevnemu deklariranju samoupravljanja. Pogodbe moramo podpisovati, kakršne pač dobimo in pogoji so vse slabši. Pred dvema leti so dali še 80 % honorarja ob oddaji rokopisa, zdaj sem dobil pogodbo, ki mi odloča 30 % honorarja ob oddaji, ob izidu knjige 40 % in 30 % tri mesece po izdaji. Včasih sem se lahko dogovoril za objavo svojega dela z enim urednikom, sedaj stoji pred namo šest menažerjev — sto baba kilavo dete. Pa še to. Kljub pogodbam, največkrat mizernim, denarja ne dobiš, zanj je treba moledovati mesece dolgo kot berač. Seveda ni enako z vsemi založbami. Ali se plača pisati? Hm, ostaja načelno vprašanje: ali se danes plača biti človek? Splača se biti dober rentnik. To ...“

Ni tedaj naključje, da pisatelji še dandanašnji obolevajo za socialno boleznijo TBC. In prav tako ni naključje, da včasih zamenjamo izšlo slovensko noviteto v kaki knjigarni, kjer se na zračnih policah bohota „mejkepiran“ šund v svojem popolnem komfortu; prodajalci zatrjujejo, da iskanega dela nimajo, da še nikoli niso slišali zanj, ko pa vztrajno pobrskejo v kakem temnem kotu, najdete knjigo brezdušno stisnjeno na dnu. Prodajalec tedaj sploh ne zardi.

Pri vseh teh razglabljanjih mi še venomer ni jasno, kako bomo v praksi uresničili in razvili samoupravljanje na zelenici naše kulturnike ustvarjalnosti, da bo postal danes tolikanj „ovekovečeni“ delavski razred — kateremu brez dvoma pripadajo tudi naši pisatelji — zares eden od vodilnih členov v verigi novih odnosov in nove organiziranosti umetniškega ustvarjanja in zjasnitve vsakdanje kulturnosti.

ZAKLJUČIJEM z mislijo, naj začnejo pisatelji ustanavljati KOMITEJE in tako združeni odločno nastopijo za svoj telesni obstoj, za obstoj duhovnega sveta in literarnih izdelkov — knjige.

Vsem študentkam in študentom, zlasti še njihovim profesorjem, najiskreneje želi jasnejši 1. MAJ 1976 (ne)svobodni pisatelj Miroslav Slana — MIROS.

Vstanite v „suženjstvo“ zaklete — knjige domačega avtorja!
(Foto Mišo HOCHSTAETTER)

tedaj nagrada? To je zdaj vprašanje. Toda z izterjevanjem običajnih honorarjev je še huje.

Morda je stanje tako absurdno zato, ker se pisatelji preveč molče zapiramo v svoje ustvarjalne svetove, nemara bi si morali omisliti gorjache. Pisateljevi osebni prejemki so, skratka, na psu.

V kolikor se gmotno težave, ki mejijo že na občaslovensko sramoto, ne izboljšajo, si bodo morali pisatelji v prihodnje izrezati želodce, kajti Oni, ki so poklicani, da ovrednotijo pisateljevo delo, brzkone mislijo, da so pisatelji ali duhovi, ki (večno) žive brez hrane in obleke ali pa so nepotrebno zlo naše potrošniško pridobitniške družbe, zato jim preostane vdano molčati ob zelju in korenju.

Pisateljstvo je težko in zahtevno delo, veliko napornejše od oranja ali brušenja železa. Pisatelj se mora nenehno seznanjati z vsemi dogajanjmi, njegov študij se nikoli ne konča, ne pozna osemurnega delovnika, marveč pogostoma udarja po tipkah tudi vso noč. Pisatelj odpira ljudska srca, jih spoznava in oživlja na papirju. Čemu tedaj ta družbena srca beže od njega?

Zagotovo bi se tako klavnim življenjskim pogojem, kot jih imajo naši književniki, uprlo celo najprimitivnejše podjarmljeno pleme. Ni res, da ni denarja; celo prepotratno ga razmetavajo za poneumljanje množic po stadionih, barih, pivnicah in po skladiščih nam pogostoma segnijo na tone prehrabnenih artiklov ...

Veliko starih in mladih Slovencev in Slovenec je (ne) vzgojenih tako, da z lahka razmeče petdeset jurjev na veselici, jadikovaje pa se izmikajo, ko bi bilo treba odšteti pet jurjev za duhovno bogato

Kulturni anarhizem v kritiki levice

Nova leвица šestdesetih let je razvoj sredstev komunikacij zreducirala na en sam edini koncept — koncept manipulacije. Koncept je bil spočetka zelo koristen za raziskovalne cilje in je omogočil nastanek mnogih posameznih analitičnih raziskovanj, vendar pa sedaj grozi, da se bo degeneriral v običajno parolo, ki lahko več skrije kot osvetli in je zato njo samo treba podvreči analizi.

Sedanja teorija manipulacije na levi je v bistvu defenzivna; njeni efekti lahko odvedejo gibanje v defetizem. Subjektivno rečeno, za tendenco, da se z defenzivo še nadaljuje, leži zavest o nemoči. Objektivno je v skladu s popolnoma pravilnim spoznanjem, da so odločilna proizvodna sredstva v rokah sovražnikov. Toda na takšno stanje reagirati z moralno indignacijo je naivno. Nploh je, ko ljudje govorijo o manipulaciji, prisoten nekak prizvok jadikovanja, ki kaže na idealistična pričakovanja — kot da bi bil razredni sovražnik kadarkoli veren svojim obljubam fair-playa, ki jih je občasno dajal. Izgleda, da je med socialistično levičjo precej razširjeno liberalno praznoverje, da v političnih in družbenih vprašanjih obstaja nekaj takšnega, kot čista, nemanipulirana resnica. To je zamolčana osnovna premisa teze o manipulaciji.

Ta teza ne daje vzpodbude, da se gre naprej. Socialistična perspektiva, ki ne gre naprej od napadov na obstoječe lastninske odnose, je omejena. Ekspropriacija Springerja je zaželen cilj, vendar pa bi bilo dobro vedeti, na koga se bodo prenesla sredstva komunikacij. Na partijo? Glede na celokupno izkušnjo takšne rešitve to ni ena izmed možnih alternativ. Morda ni slučajno, da levičja še ni analizirala oblik manipulacije v deželah s socialističnimi režimi.

Ta teza o manipulaciji služi, prav tako, za samoopravičevanje. Dati sovražniku vlogo hudiča pomeni skriti slabosti in pomanjkanje perspektive lastne agitacije. Če to slednje vodi do samoizolacije namesto do mobilizacije mas, potem se lahko njen neuspeh v celoti pripiše ogromni moči sredstev komunikacije.

Teorija represivne tolerance je prav tako prevzela diskusijo levice o sredstvih komunikacije. Ta koncept, s strani svojega avtorja formuliran skrajno pazljivo, postane izraz resignacije, čim se k njemu pristopi na nedialektični način. Zato, če si firma za proizvodnjo pisarniške opreme lahko privoščiti, da oskrbi prodajalce s sliko Che Guevare in tekstom MI BI GA ZAPOSILI — je skušnjava, da se človek umakne, velika. Toda strah od ravnanja z umazanijo je razkošje, ki si ga čistilec kanalizacije ne more privoščiti.

Elektronska sredstva komunikacij so se znebila čistosti; po svoji naravi so „umazana“. To je sestavni del njihove proizvodne moči. Če govorimo s termini strukture, so sredstva komunikacij antisektaška — kar je še en razlog, zaradi katerega ima levičja, vse do sedaj nepripravljena, da preizkusi svoje pozicije, malo idej, kaj naj počne z njimi. Želja po jasno definirani „liniji“ in zatiranju „deviacij“ je anahronistična in služi sedaj samo zadovoljitvi potrebe po varnosti. Slabi lastne pozicije gibanja z iracionalnimi čistkami, izključitvami in razcepi, namesto da bi jih krepila z racionalnimi diskusijami.

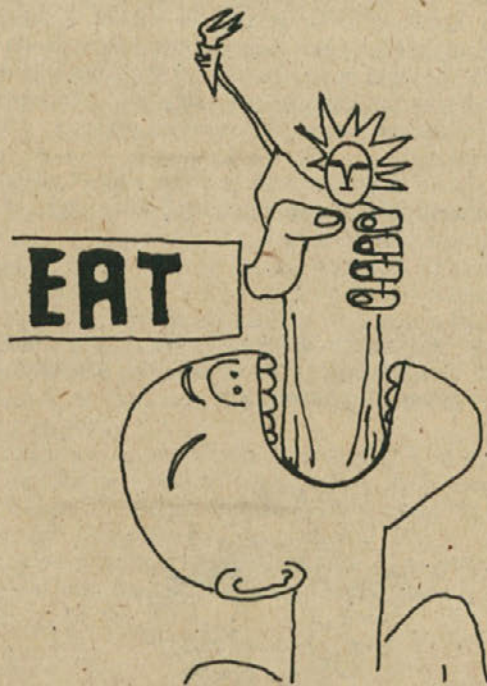
Takšni odpori in strahovi se še krepijo z vrsto kulturnih dejavnikov, ki večinoma delujejo nezavedno, pojasnijo pa se lahko s socialno zgodovino udeležencev v današnjem gibanju levice — namreč z njihovim buržuaznim poreklom. Večkrat se zdi, kot da sredstva komunikacij ravno zaradi svojih progresivnih zmožnosti predstavljajo izredno pretilno moč; kajti prvič predstavljajo osnovni izziv buržuazni kulturi in s tem tudi privilegijem buržuazne inteligence — izziv, dosti radikalnejši od kakršnegakoli lastnega dvoma, ki se mu ta socialna grupa lahko izpostavi. Izgleda, da se v opoziciji nove levice napram sredstvom komunikacij ponovno pojavljajo stare buržuazne bojazni, kot strah od „mnóžic“ vzporedno s starim buržuaznim hrepenenjem po predindustrijski dobi, našemljeni v progresivno obleko.

(Na samem začetku študentskih nemirov za svobodo govora na Berkeleyju je bil računalnik priljubljen cilj za izlivanje agresije. Interes „tretjega sveta“ ni zmeraj obojen razlogov, zasnovanih na antagonizmu do civilizacije, ki ima svoj izvor v konservativni kritiki kulture. Za časa majskih nemirov v Parizu je bilo posebno

karakteristično vračanje k arhaičnim oblikam proizvodnje. Namesto, da bi svojo agitacijo med delavci izvajali preko sodobnega offset tiska, so študentje svoje lepake tiskali v ročnih stavnicaх Ecole des Beau Arts. Politične parole so bile pisane z roko; matrice bi vsekakor omogočile proizvodnjo „en masse“, vendar pa bi žalile ustvarjalno imaginacijo avtorjev. Primanjkovalo je sposobnosti, da bi se na odgovarjajoč strateški način izkoristila najbolj razvita sredstva komunikacij. Demonstranti niso zasedli radijske postaje, pač pa gledališče Odeon, potopljeno v tradiciji).

Druga plat tega strahu pred kontaktom s sredstvi komunikacij je fascinacija, ki jo sredstva komunikacij izzivajo v levičarskih gibanjih v velikih mestih. Z ene strani, tovariši najdejo pribežališče v zastarelih oblikah komunikacije in ezoteričnih poklicih ter veččinah, namesto da bi se zaposlili z reševanjem protislovij med sedanjim stanjem sredstev komunikacij in njihovim revolucionarnim potencialom; z druge strani, ne morejo pobegniti od programa industrije zavesti ali njegove estetike. Subjektivno vodi to do razcepa med puritanskim odnosom do politične akcije in sfero privatnega „brezdelja“; objektivno pa to vodi do razcepa med politično aktivnimi grupami in subkulturnimi grupami.

Socialistično gibanje v zahodni Evropi se obrača na javnost, ki jo želi preobraziti, v glavnem preko revij in časopisov, ki so ekskluzivni glede na jezik, vsebino in obliko. Ti listi predpostavljajo takšno strukturo partijskega članstva in simpatizerjev ter takšno situacijo, kadar govorimo o sredstvih komunikacij, ki približno odgovarja zgodovinski situaciji 1900; očitno so ustaljeni po ISKRA modelu. Ljudje, ki jih proizvajajo, verjetno poslušajo Roling Stonse, spremljajo na televiziji zasedbe in štrajke ter hodijo gledat v

kinematografe westernne ali Godarda; samo v svojstvu proizvajalca delajo izjemo in v svojih analizah celotni sektor sredstev komunikacij speljejo na parolo o „manipulaciji“. Na vsaki vpad na ta teritorij takoj gledajo s sumom, da gre za korak v smeri integracije. Ta sum ni upravičen, vendar pa lahko prikrije lastno nedoločenost in negotovost. Bojazn, da nas bo sistem požrl, predstavlja znak slabosti; predpostavlja, da lahko kapitalizem preseže vsako protislovje — prepričanje, ki se zgodovinsko zlahka ovzre, teoretično pa je nevzdržno.

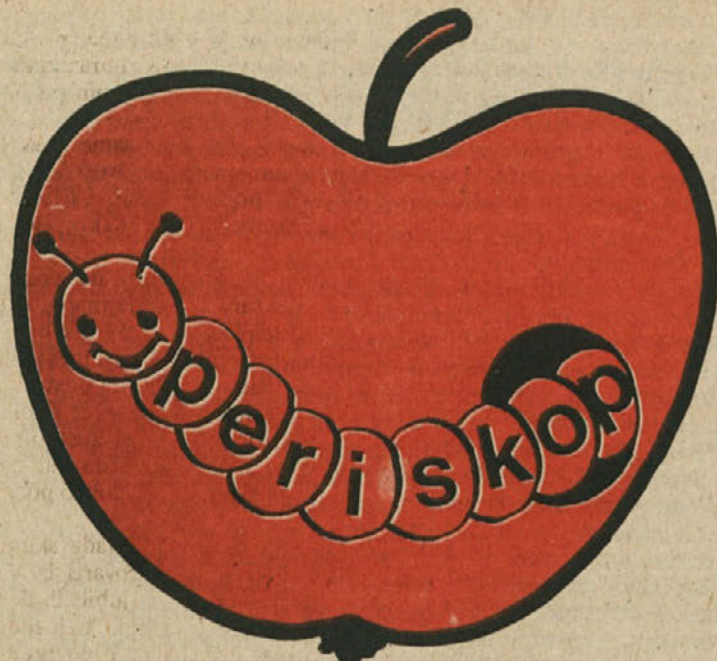
Če socialistično gibanje odpiše nove proizvodne sile industrije zavesti in prepusti delovanje ustreznih komunikacij subkulturi, potem imamo zaprti krog. Kajti underground gibanje se lahko vse bolj zaveda tehničnih in estetskih zmožnosti plošč, video-trakov, elektronskih kamer, itd. ter sistemsko raziskuje teren, vendar pa nima lastnega političnega stališča in zato v glavnem postane nemočna žrtev komercializma. Politično aktivne grupe potem kažejo na take primere z napihnjenim „Schadenfreude“. Posledica tega je proces ignorance in obe strani sta v izgubi. Samo kapitalizem ima koristi od antagonizma levice do sredstev komunikacij, kakor tudi od depolitizacije kontrakulture.

(odlomek iz teksta „Industrija zavesti“, Marksizam u svetu, št. 4, 1974, prevod iz srbohrvaščine R. M.)

BOLHE, BOLHE + - BOLHE

PRODOR ŠTUDENTSKE KULTURE NA KMETE

Visokošolska konferenca ZSMS na MVZ je za 10. april sklicala volilno konferenco in razposlala vabila. Konferenca je predstavljena za nedoločen čas, ker enotna organizacija mladih (beri: OK ZSMS Maribor) in pa Komite ZK MVZ nista dala svojega blagoslova predlaganim kandidatom ali bolj strokovno, ker predlaganih kandidatov niso obravnavale ustrezne kadrovske komisije in sekretariati.

Ni nam še jasno ali gre za metanje polen v hrbet ali za povsem običajen in vsakdanji formalizem, ki se kljub kongresom še ohranja v enotni organizaciji mladih.

Največji slovenski popoldnevnik Večer je tako poln lokalnih novic, da niti o študentskem aprilu, razen dveh sestavkov, niso nič napisali. Pa smo novinarji ras zaposleni!

Če se hočete znebiti čim manj denarja, potem stopite v kmečko krčmo, kjer so cene še dokaj zmerne. Mogoče boste srečni, kot sem bil jaz, in boste imeli za mizo istega sogovornika, kot sem ga imel jaz.

Poreklo:

Človek petdesetih let, ki je pred približno pol stoletja uspešno opravil osnovno šolo, zdaj pa je priložnostni delavec kjerkoli. Majhna radovednost, in mogoče tudi nesramnost, me prisili k pogovoru z možakom. Na uredništvu smo se namreč dogovorili, da bomo povprašali delovne ljudi o vsem, pa tudi o umetnosti in kulturi. Pa sem se prepričal, da bo ta možak izredno zanimiv „eksemplar“ za vprašanje o umetniškem življenju in o umetniškem ustvarjanju.

Malo bo potrebno še počakati z vprašanji, ker pravkar prihaja tudi njegova žena z dvema pivoma.

„Na tu maš stari, pitje še nikomur ni škodilo.“

In sta „žulila“ pivo, jaz pa, in seveda moja deklica in on in njegova žena, pa samo ore (je hudo to študentsko življenje). Pogovora ni bilo potrebno posebno pričeti, ker je pričela kar Mičika, žena Frančeka, kot smo pozneje ugotovili.

„Gledi, gledi stari, tudi ovi ima poročnika!“ je Mičika pametno povedala Frančku. Mislija je seveda mojega kolega in njegov poročni prstan. Ker pa kolegova žena ni nosila „poročnika“, se je Mičika ujezila:

„Kar ti pop na roko da, to se ne sme dol jemati.“ Kolega pa, ne bodi len, prstan dol in v žep. Mičika pa zažene vik: „Kaj boš ti, boš dal hitro poročnika nazaj. Prekleta mladina, nič več nima spoštovanja do poročnika.“ Pa se je Franček tudi ojunačil: „Bodi stara tiho.“ Mičika pa ne bodi lena: „Jaz se tak noro počutim, kadar sem tiho. Kar govorila bodem.“

Pa sta se še prepirala, da smo kar debelo gledali mi štirje trpini. Malo sta si kradla pivo drug drugemu, pa malo sta se tepla, da je bilo bolj zanimivo, na koncu sta se pa le umirila, ko je Mičika spokojno priznala: „Že dvajset let in več ga trpim (verjetno je mislila na Frančeka), pa ga še vseeno spoštujem.“

Bil je čas za naše vprašanje o UMETNOSTI.

Pa je Franček povzel besedo, da ne bi Mičika ponovno začela svojo govoranco:

„Ja, umetnost, to je pa – umetnost znajti se. Kaj te mislite, ko sem bil pri „Kurivi“ v službi smo se znali znajti. Ali veste, kako človeku narediš bolhe?“

Ko smo mu zatrdili, da tega res ne vemo, nam je dalje pojasnil: „Ja to je pa res umetnost. Vzamete tak en kup žagance, pa, da ne bom grdo govoril, po domače pretočiš po žaganci, potem pa malo pustiš – kolko hočeš bolh.“

Smo se mi smejali v „Kurivi“, ko so prišle tiste namalane ženske in so nas prosle malo žagance za njihove peči: smo jim dali lopato spretočene žagance pa nekaj čiste. Ko bi vi vedeli, kako so se prišle drugi dan pritoževati, da se ne morejo rešiti bolh. Bolh, da je mrgolelo, ha-ha.“

In malo nas je minilo veselje do nadaljnjega pogovora, ko nam je pa tako lepo razložil, kaj je umetnost. Mi smo mislili, da smo „spipali vragu rep“, ko imamo v Mariboru celomesečne aprilske študentske prireditve, ki bi naj pokazale, da znamo kulturo tudi mi ustvarjati, predvsem pa se baviti z umetnostjo. Preklete bolhe.

-ajt

Po zaslugi svojih študentov postaja VEKŠ vse bolj mondana in elitna šola, saj ima takšno strukturo študentov, ki si zlahka privoščijo ples v Slaviji in vstopnino 60 ND ali v Habakuku s 50 ND in navitimi cenami. Sicer pa, kaj bi se zgodilo, če bi bil prostor drug in vstopnina nižja? Ja, ljudje božji, saj potem bi se lahko plesa udeležila vsa študentska drhal in bi večerne oblekice, pa dolge toaletke, in kravatice, pa natopirani laski in čevlji Made in Italy sploh ne prišli do izraza.

Upam, da nišmo preveč skeptični, če rečemo, da bomo zakon sprejeli oktobra letos (mislimo zakon o visokem šolstvu) statute po posameznih šolah pa šele drugo leto junija. Če bo še vnaprej tak oportunizem v naših vrstah, pa sploh ne bo sprejet.

NAJTRAGIČNEJŠA SMRT

† SMRT JE
LEPŠA OD
RESNOSTI †

Po tragični in usodni vesti, in še
hujšem nesporazumu, je v cvitu razvoja
preminil embrio razstave študentskih
aprielskih prirediteljev v mladinskem razsta-
višču AVLA.

Ne žalujte preveč, današnja stvarnost
je prepolna takšnih nesporazumov!

Rs.: Razstavišču Avla se zahvalujemo za
tovariško sočutnost in sodelovanje!

Javno vprašanje katedri

1. Ali „Katedra“ plačuje oziroma honorira objavljene članke in prispevke ali ne?

2. Če jih honorira, kdo je odgovoren zato, da se honorarji ne nakazujejo.

Andrej Puhar, VEKŠ

Na Katedri smo se kar prestrašili, ko smo dobili takšno javno vprašanje. Raje bi namreč razpravljali o bolj perečih problemih, ki smo jih krivi vsi študentje: zakaj v Katedri vedno eni in isti avtorji, kaj je s študentsko zavestjo, zakaj ni Katedra bolj kritična, kdo je kriv za neaktivnost študentov, itd. itd. ... Pa vendar naj kljub temu na kratko odgovorimo.

1. Katedra objavlja prispevke honorira in sicer po ključu, ki je glede na sorodne liste v naši ljubi domovini izredno nizek. Naša blagajna prenese izdatek 30.— ND za tipkano stran, pri zelo kvalitetnih člankih se ta pomakne do 40.— ND, pri manjkvalitetnih pa pade na 20.— ND.

2. Za to, da se honorarji ne nakazujejo, pa je kriv avtor prispevka, ki ne pride dvigniti svojega denarja v naše uredništvo. Ob parku 5. Denarja namreč ne nakazujemo, če nam avtor ne priloži številke žiro računa, ali pa zahteva, da ga nakažemo po pošti.

Sicer pa, dragi Andrej, ne spomnimo se, da bi nam kdaj poslal kak prispevek; ali pa se morda motimo?

Uredništvo

Spet teorije in praksa

Spet zato, ker študentje o srečanju s prakso že dovolj vemo. Spet zato, ker o njej razglabljamo večinoma mi, ki se sedaj občasno srečujemo z njo, manj pa tisti, ki nas sprejemajo na prakso. Prav o tem bi rada na drobenem primeru pokazala, kaj nas prizadene.

Zbrale smo se, dogovorile, kako in kaj bomo delale. Tri dekleta, polna elana, da čimbolje pripravimo seminarsko nalogo, ki se nanaša na statute občin in krajevnih skupnosti, na razgovore z vodilnimi v teh družbenopolitičnih skupnostih. Prišle smo tja, na Krajevno skupnost „Ivan Cankar“, se predstavile, povedale kako, kaj in zakaj — statuta pa nimajo. Imajo, toda le en izvod, ker so pred nami bili že dijaki s I. Gimnazije in s Pedagoške gimnazije. Niti dopisa s šole (VPS) baje niso prejeli. Vprašali so nas, kakšna organizacija je sploh to? Z gimnazije je prišel sam direktor in se o tem pomenil. Me pa kar same. Tako stihijsko vendar ne gre. Da je potrebno sklicati sejo, da se odločijo, če nas sploh sprejmejo, nam nudijo pomoč.

Vem, da so vmes „tehnične težave“, da teoretično niso krivi tisti na Krajevni skupnosti, niti me. Boli nas pa odnos, tisti, ki se kaže v načinu izgovorjenih besed, v kretnjah. Dobile smo občutek, da stojimo kot obsojenke pred njimi, ki nam niso vedeli niti svetovati. Dali so nam vedeti, da same pravzaprav ne moremo nič, da smo odvisne tudi od tega, če nam bo tajnik hotel — ali smel — dati v preslikavo edini izvod statuta. Ni razumel našega poleta in tega, kako grenak občutek nas je objel. Prvič uradno pred prakso, občutek nemočnega — pa tak začetek!

Ne vem, kako se srečujejo kolegi s prvim nastopom, upam samo, da ne bo tudi njih zajel ta težak in nam, začetnikom, dokaj nejasen in čuden občutek. Pa da ne bodo tudi drugi nehoti pomislili na Ivana Cankarja; on za to ni nič kriv.

MARIJA ŠUTA

Tudi to se zgodi:

Daleč na jugu naše lepe domovine se je letos začel pa tudi končal eden mnogih seminarjev o samoupravnih sporazumih v OZD in TOZD. Prisotnih je bilo 287 velikih rib, majhnih pa tudi velikih OZD.

— Prvi dan: Predavanje dve uri in pol, diskutant samo eden, ki se na koncu predstavi kot izrazit tehno—manager, brez kančka samoupravne miselnosti. Ena njegovih bogatih misli: „Direktor mora biti alfa in omega vsega v združenem delu, kakor tudi v OZD.“

— Drugi dan: Na dnevnem redu je sporazum delavcev o združenem delu, odlična podaja dr. Aleksandra Frimermana, nato debata celega sporazuma: poglavje o disciplini delavcev. Če bi bile besede, ki so jih povedali tovariši direktorji in sekretarji uresničljive, bi pri nas produktivnost narasla za najmanj 500 (!!) odstotkov — problem inflacije bi bil rešen v enem samem trenutku, če bi bila prisotna pa še ena komponenta — samokritičnost — bi za dosego prej navedenega cilja morala odstopiti svoje mesto verjetno kar cela polivica prisotnih, pa ne bratrancu, ki ga glavni d... dobro pozna, ampak ...

— Tretji dan: Obdelava sporazuma o porabi sklada skupne porabe. Dokaj lepo povedan uvodni referat. Nato tovariš iz Niša povzdigne svoj avtoritativni glas: „Zakaj se ob večjih jubilejih ne bi spomnili delavcev s povprečjem njegove plače zadnjih treh mesecev“ / Zlobna pripomba: Za direktorja direktorjevo povprečje, vratarju pa vratarjevo ... Naj vam bo prizanešeno z nadaljnjima dnevnoma, moram vam pa povedati samo to, da nista bila slabša od prvih treh.

DROBNE SLIČICE IZ SEJNE DOVRANE

— Škljoc .... prva sličica: pri sosednji mizi tovariši iz zadnjih let gnile Avstroogrske bentijo nad natakarnjem, ker sme prinesiti (po nalogu prireditelja seminarja) samo „Svakome jednu ljutu“. Ura ni niti devet, ko protestno vstanejo ter se podajo k točilni mizi. Po pavzi, ob desetih, prihaja od sosednje mize tako prijeten vonj, kot bi se nekdo kopal v „ljuti“ ...

— Škljoc .... druga sličica: moj sosed pri mizi, doma nekje iz Slavonskega Broda, dologčasno zeha. V pavzi mi pove, da je prišel v Vrnjačko Banjo le zato da se „psihički i fizički odmori“. Po pavzi ga ni bilo več — nič hudega, saj je to na družbene stroške!!!

— Škljoc ... Tretja sličica: pri mizi sedijo štiri tovarišice. Dve počivata z zaprtimi očmi (kmalu po 8. marcu je to bilo — samo 17 dni), njuni sosedi pa sta najbrž iz jugoslovanskega Manchestra — saj rišeta vzorce za čudoviter ženske obleke — rožice, črtice, okvirčke (ampak brez slik) ...

S pogledom zrem okrog in usmerim svoj aparat k odaljeni mizi. Toda kaj je s tem fotoaparatom, mar je ponorel, saj mi kar naprej škljoca ... Škljoc, škljoc — dobro sem po slušal in prešel vse slike. 287 jih je bilo.

To povem samo vam in tiho bodite in ne povejte tega drugim, kajti potem bom imel še problem zaradi službe.

Matek

KATEDRA

ŠTUDENSKI LIST, MARIBOR

28. IV. 1975 LETNIK XVI. ŠT. 9 — 10

izdaja visokošolska konferenca zveze socialistične mladine na mariborskih visokošolskih zavodih

ureja uredniški odbor:

glavni urednik: drago pišek

odgovorni urednik: mik rebernik

sekretarka uredništva: marija šuta

študentje in visoko šolstvo:

mario vetrh (urednik), darko koren, igor plohl

politika in gospodarstvo:

marjan vešnar (urednik), jani siranko, bojan kovačič

kultura:

mitja žitnik (urednik), boris čerpes, lojze klemenčič

likovnost:

ferdo rakuša (urednik), silvije popovič, milan erič

tehnični urednik: marjan hanl

lektor: branka vaupotič

Katedro sofinancirajo: Združenje visokošolskih zavodov Maribor, VK ZSM MVZ, Kulturna skupnost Slovenije in SO Maribor. Uredništvo in uprava Ob parku 5, 62000 Maribor, telefon 22-004, tekoči račun 51800-678-81846. Nenaročenih slik in rokopisov ne vračamo. Cena izdoda je 2,00 din (letna naročnina 25,00, za ustanove in podjetja 30,00 din). Tiska CGP Mariborski tisk, Maribor.

PIXI & DIXI

VEOMA ZANIMIVO ZAR NE DIXI
A KAKO DA NE DIXI

AAH!
PRVI VAL ABSOLUTNE IDEJE NAS JE DOSEGEL!!
VSI V. STONTEEE...
HO... REČI
VSI V. V. S. STUD. JU. S. SMO.
PARALIZIRANI!!
ODD EE L KKI...
S. 4. 3. 2. ? START!!!
SPREMNIAMO SE!!!

JAO!
DIXI, PA JA SE TRANSFORMIŠEM!

HEH! VESTE, SEM BALERINA
IMOH! HJA VESTE I PLESEM
ZA INTERMECO!

JAJ! ZA INTERMECO!!!

I OVDE, DRAGI ČITAOCI,
OVDE SE KRIJU NAŠI JUNAKI
PIXI I DIXI.

AH, DIXI, SIROTI MI!
ABSOLUTNA IDEJA NAS
JE PROMENILA U
NAJBEŽE NAČASNI
STRIP, KOJI NIŠTA NE
ZNACI!

**DOBRLO SMO IH UDESILI.
ZARNE, DEMONJKO?**

PA SIGURNO, DOMINGO!
ORTAČE MOJI!

AAAAH!
QUAAAH!
HUUUUH!

AHJAOJI!

PRVI VAL ABSOLUTNE IDEJE NAS JE DOSEGEL!!

V. V. S.